

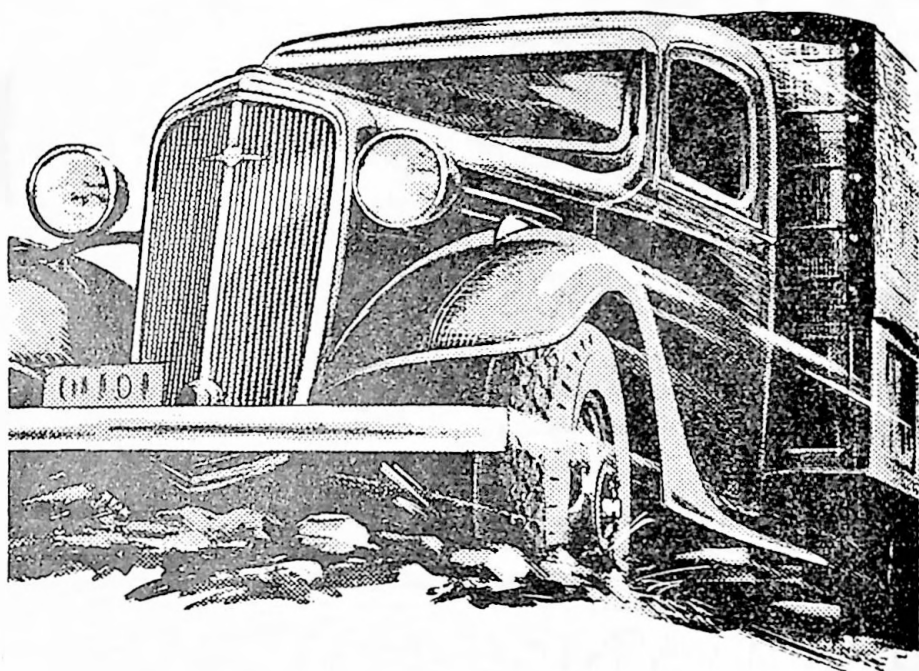
JAARGANG 1936/37.

- I. Jhr. J. Th. Alting von Geusau. Is herziening van onze dienstplichtwet urgent?
- II. M. R. H. Calmeyer. Hoe moeten onze lichte troepen georganiseerd zijn?
- III. H. A. F. G. van Ermel Scherer. Onze hoogere bevelvoering in vredes- en oorlogstijd.
- IV. P. W. Best. Een en ander over gebruik en organisatie van Nederlandsche luchtmacht bij den landoorlog.
- V. A. Q. H. Dijxhoorn. Eenige beschouwingen over onze nieuwe tactische reglementen en voorschriften.

EEN CHEVROLET TREKT DE VOLLE BELASTING

DOOR HET ZWAARSTE TERREIN

Een Chevrolet truck is oersterk en betrouwbaar in den zwaarsten dienst: Zijn onderhoud is gemakkelijk en eenvoudig, doordat zoowel kleppenmechanisme als tandwielsysteem van gangwissel en achteras voor inspectie en bijstelling toegankelijk zijn zonder tijdroovende demontages.

De Chevrolet is snel op den weg en in terreindienst heeft hij zijn weerga niet. Waar andere trucks blijven steken, vervolgt hij met volle belasting rustig zijn weg: zes-cylinder kopkleppenmotor met een draaimoment van 21,42 kg/m.! En daarbij volledig vrijdragende achteras en veilige hydraulische remmen.

PRODUCT VAN
GENERAL MOTORS

HOTEL „WELGELEGEN” - EDE

JOH. VAN DEN BERG,
TEL. 46 .. STATIONSSTRAAT 64-66

IN DE ONMIDDELLIJKE
NABIJHEID DER KAZER-
NE'S EN STATION S.S.

„Het Hotel is belangrijk uitgebreid en gemoderniseerd.
Centrale verwarming en vaste waschtafels met stroomend
warm en koud water op alle kamers.”

BROWNING-PISTOLEN

CAL. 6³⁵ - 7⁶⁵ - 9 m.m.

BROWNING-PISTOLEN Cal. 6³⁵

(zakmodel), speciaal geschikt voor de recherche

MODEL 1910, Cal. 7⁶⁵ (resp. 9 m.m.)

alsmede MODEL 1922, Cal. 7⁶⁵ resp. 9 m.m.

In gebruik bij verschillende Gemeentelijke Politiecorporen.

MODEL 1922, Cal. 9 m.m. (M. '25),

Ingevoerd bij het Ned. leger, in gebruik bij het Korps Kon. Mare-
chaussee, de Politietroepen en de Rijksveldwacht.

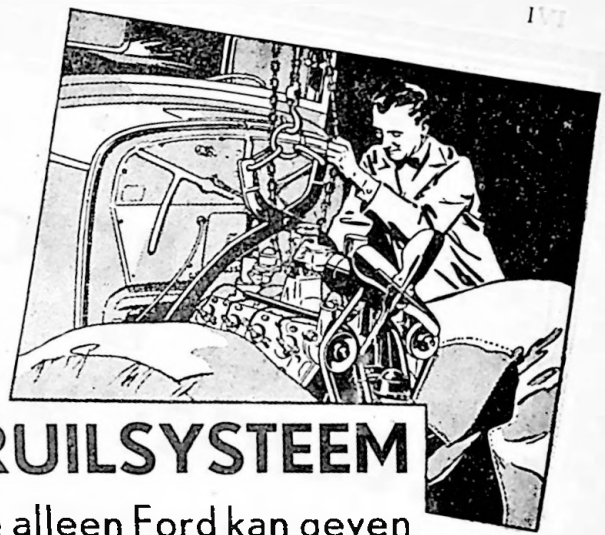
IMPORTEURS VOOR NEDERLAND EN KOLONIËN:

N.V. Handel Mij. H. ALARD FILS & Cie

MAASTRICHT

TEL. 353

Maakt
gebruik
van het

MOTORRUILSYSTEEM

Een service, die alleen Ford kan geven

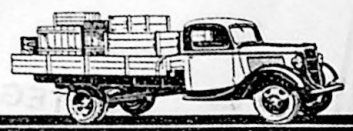
De ruilmotor wordt in de Nederlandsche Ford Fabriek geheel gedemonteerd. Elk onderdeel wordt daarna zorgvuldig geïnspecteerd en nagemeten om bij de geringste afwijking door een geheel nieuw onderdeel te worden vervangen. Dezelfde zorgvuldigheid en hooge graad van precisie, waarmee onze vakmensen den nieuwen motor opbouwen, wordt toegepast bij de montage van den ruilmotor.

Tienduizenden kilometers staat de Ford ruilmotor wederom voor U klaar... terwijl U dat slechts weinig behoeft te kosten.

Bovendien beteekent dit systeem voor U een besparing aan tijd, daar de Official Ford Dealer een ruilmotor in enkele uren tijds in Uw wagen of Truck kan monteeren. Wendt U tot den Official Ford Dealer om nadere inlichtingen omtrent deze exclusieve Ford Service! Hetzelfde ruilsysteem wordt eveneens toegepast voor

- Stroomverdeelers
- Remschoenen
- Schokdempers

die tegen uiterst lage prijzen geleverd worden.

N.V. NEDERLANDSCHE FORD AUTOMOBIEL FABRIEK AMSTERDAM

A. B. BOFORS

EN

A. B. BOFORS' NOBELKRUT

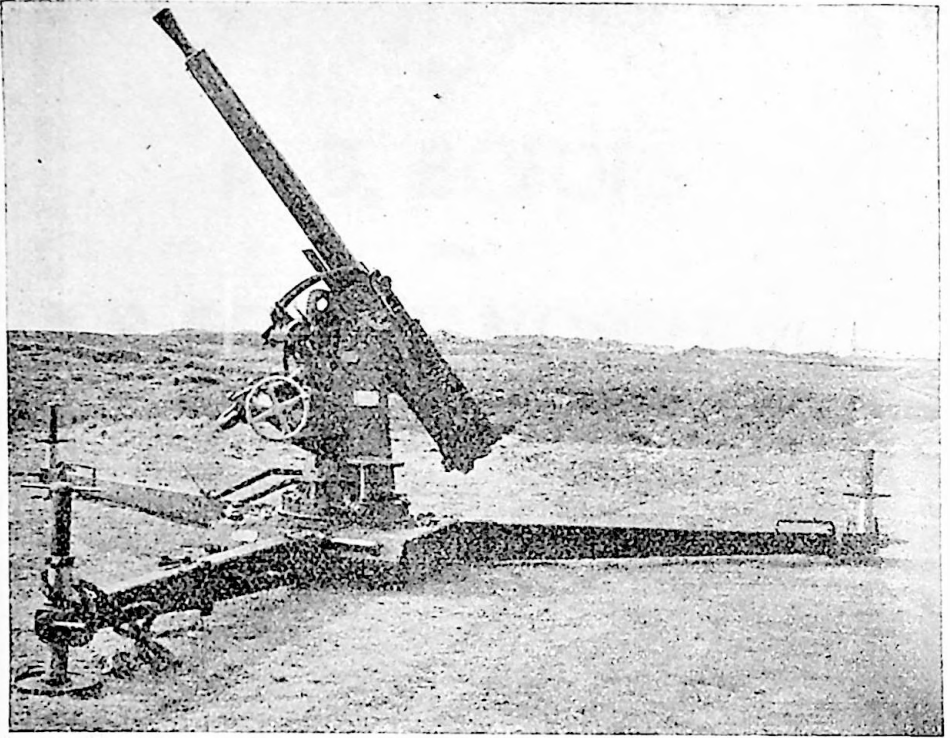
geven gaarne aan de leden
der Vereeniging inlichtingen
omtrent hare fabrikaten.

VERTEGENWOORDIGERS:

PARKSTRAAT 14, DEN HAAG.

VICKERS-ARMSTRONGS L^{TD}
40 mm MOBIEL AUTOMATISCH
LUCHTDOELGESCHUT

N.V. NEDERLANDSCH-ENGELSCH
TECHNISCHE HANDEL MIJ.
KORTE VOORHOUT No. 12 - DEN HAAG

Bijeenkomst van 30 October 1936 te 's-Gravenhage.

Voorzitter: Zijne Excellentie Luitenant-Generaal b. d.
C. A. Prins.

De Voorzitter.

Mijne Heeren, Ik open de vergadering, en heet U welkom aan den aanvang van dit nieuwe vereenigingsjaar, dat, naar ik hoop voor de Vereeniging een nuttig jaar moge zijn.

In het bijzonder moge ik hier begroeten Zijne Excellentie den Luitenant-Generaal I. H. Reynders, Chef van den Generalen Staf, en den Majoor Diepenrykx, militair attaché bij de Belgische Legatie, wiens tegenwoordigheid wij ten zeerste op prijs stellen.

Mijne Heeren, In een nationaal voelenden kring als dezen, meen ik, dat het op zijne plaats is, deze vergadering aan te vangen met uiting te geven aan onze vreugde over het zoo heuchelijke feit der verloving van Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Juliana met Prins Bernhard van Lippe-Biesterfeld. Het zij mij veroorloofd, daarbij den wensch uit te spreken, dat die verbintenis moge strekken tot geluk van onze geliefde Prinses, die zulk eene groote plaats in onze harten inneemt, en tot heil van ons dierbaar Vaderland. (Applaus).

Het is mij niet mogelijk, al diegenen onder de aanwezigen, die bij de jongste legerpromotie eene trede hooger op de militaire ladder zijn geklommen, geluk te wenschen: ik moge mij beperken tot de bestuursleden, in de eerste plaats den kolonel Jhr. J. Th. Alting von Geusau, die bevorderd is tot Generaal-Majoor, Commandant der Ie Divisie en die zich bereid heeft verklaard, ook in zijne nieuwe functie als onze Redacteur werkzaam te blijven, waarvoor hij wel onzen bijzonderen dank verdient; voorts den majoor M. W. L. van Alphen, die bevorderd is tot Luitenant-Kolonel van

den Generalen Staf, Directeur der Hoogere Krijgsschool, den kapitein A. Q. H. Dyxhoorn, die bevorderd is tot Majoor bij den Generalen Staf, en last but not least onzen Secretaris-Penningmeester, den Reserve-Majoor J. P. Boots, die bevorderd is tot Reserve-Luitenant-Kolonel. Ik hoop, dat U met mij zult willen instemmen als ik dezen heeren onze hartelijke gelukwenschen aanbied. (Applaus).

Behalve de voordracht van hedenavond, zullen in dit werkjaar de volgende voordrachten worden gehouden

27 November: Hoe moeten onze lichte troepen georganiseerd zijn? Spreker: Kapitein van den Generalen Staf M. R. H. Calmeyer.

In Januari: Onze hoogere bevelvoering in vredes- en in oorlogstijd. Spreker: Zijne Excellentie Luitenant-Generaal b.d. H. A. F. G. van Ermel Scherer; en op nader vast te stellen tijdstip:

De luchtdoelbestrijdingsmiddelen voor het Veldleger. Spreker: Luit.-Kolonel der Luchtdoelartillerie A. J. Maas.

Onze luchtstrijdkrachten met het oog op den landoorlog. Organisatie en gebruik. Spreker: Kolonel van den Generalen Staf P. W. Best.

Het Wetenschappelijk Jaarbericht zal inmiddels in Uw bezit zijn gekomen. In verband met het feit, dat het ons vijf en twintigste Jaarbericht is, hebben Hunne Excellenties de Minister van Defensie a.i., de Generaal de Vlaming, de Commandant van het Veldleger, de Chef van den Marine-staf en de Chef van den Generalen Staf ons de eer gedaan, ons in dit exemplaar met hun portret eene bijdrage van hunne hand te schenken. Het zij mij vergund, daarvoor hier onzen dank uit te spreken, en tevens onze waardeering te betuigen aan onzen Redacteur, den Generaal-Majoor Jhr. J. T. Alting von Geusau, voor den arbeid dien hij nu reeds zoovele jaren voor het Wetenschappelijk Jaarbericht heeft verricht, welk Jaarbericht in binnen- en buitenland zulk een goeden naam heeft. (Applaus).

Mijne Heeren, de Secretaris stelde mij eene opgave ter hand van ons ledental, dat op 30 September van het vorige jaar 1624 en op 1 October j.l. 1602 bedroeg; dit is dus een

achteruitgang van 22 leden. Ik moge U daarom opwekken, elk in eigen omgeving te trachten een of meer leden aan te werven; als ik U mededeel, dat onze correspondent bij het Regiment Wielrijders ons dit jaar 20 nieuwe leden bezorgde, dan blijkt daaruit, dat ten deze nog wel iets te bereiken is.

Behalve Schout-bij-Nacht J. Th. Furstner, van wien ik U dat reeds eerder mededeelde, gaan de Majoors van het K.N.I.L. A. Struijvenberg en R. Bakkers ons bestuur verlaten in verband met hun vertrek naar Indië. Van den Majoor Struijvenberg mochten wij tweemaal eene zeer belangrijke voordracht hooren, terwijl hij tevens medewerker aan het Wetenschappelijk Jaarbericht was; de Majoor Bakkers nam herhaaldelijk aan de debatten in onze vergaderingen deel. Ik stel er prijs op, beiden heeren dank te zeggen voor alles wat zij voor onze Vereeniging hebben gedaan.

De verkiezing van nieuwe bestuursleden zal in de pauze plaats hebben; mag ik den Reserve-Kapitein B. J. van Tuyl en den Eerste Luitenant J. A. W. Uylenberg verzoeken, den Secretaris bij de stemopneming te willen behulpzaam zijn?

Ik geef thans het woord aan den Generaal-Majoor Jhr. J. T. Alting von Geusau voor het houden van zijne voordracht.

Kolonel Generalen Staf Jhr. J. Th. Alting von Geusau.

IS HERZIENING VAN ONZE DIENST- PLICHTWET URGENT *)

Mijnheer de Voorzitter, Excellentie, Mijne Heeren!

Het doet mij leed, dat ik — der traditie getrouw — hier niet kan beginnen met te verklaren dat ik niet dan na lang aarzelen en dan nog met gepasten schroom, gevolg

---

*) Voor de stellingen wordt verwezen naar het slot van de voordracht.

gaf aan de vereerende uitnoodiging door ons Bestuur tot mij gericht, om hier heden avond voor U te spreken over een eventueele herziening van onze vigeerende dienstplichtwet van 1922. Ik heb integendeel geen oogenblik gearzeld om die uitnoodiging te aanvaarden en voorts is het niet met schroom, maar met zeer groot genoegen, dat ik mij thans ga wijden aan de schoone taak om U mijn denkbeelden inzake dit zeer actueele onderwerp aan te bieden.

Wij hebben, wat de bereidheid tot verdediging des lands aangaat, uitermate sombere jaren achter den rug.

Het heeft thans geen nut U lang bezig te houden met eene bespreking van de oorzaken, die tot het meerdere of mindere verval van onze weermacht leidden. Dat er van een belangrijken achterstand gesproken moet worden is in den laatsten tijd, zelfs in 's lands vergaderzaal en van allerhoogste plaats, wel zoo in alle toonaarden gezongen, dat twijfel daaraan niet meer mogelijk is. Dat onze regeerders en hooge militaire autoriteiten in de achter ons liggende na-oorlogsche jaren nog veel hebben weten te behouden, van datgene wat wij na den oorlog bezaten stemt ongetwijfeld tot groote dankbaarheid, doch dit mag ons niet blind doen zijn voor de groote gebreken, die thans aan ons leger-organisme — over de marine spreek ik hedenavond niet — niettegenstaande den arbeid der genoemde autoriteiten, kleven. Het had ook moeilijk anders kunnen zijn.

Een leger toch is een levend organisme, dat om zoo te zeggen doorlopend veranderingen ondergaat. Dit is uitdrukkelijk erkend, doordat in geen onzer wetten, en met name niet in de dienstplichtwet, onze legerorganisatie is vastgesteld. Dit is ongetwijfeld juist gezien. Een leger verandert toch zeer snel in samenstelling, in mobilisatiemaatregelen en in bewapening. Vooreerst spelen de gebeurtenissen op internationaal politiek gebied hier een zeer gewichtige rol, terwijl ook de enorm snelle vorderingen der techniek in onze dagen, ieder oogenblik wijzigingen in bewapening en organisatie noodig maken. Om

maar twee voorbeelden te noemen, hebben na den oorlog de schier fabelachtige vorderingen van de militaire luchtvaart en de veelvuldig ingevoerde gepantserde en gemotoriseerde eenheden niet nagelaten, de samenstelling van de legers der ons omringende landen grondig te veranderen. Het moet dan ook mogelijk zijn, om wat de legerorganisatie aangaat, doorlopend rekening te houden met de zich aandienende politieke en technische gebeurtenissen. Maar daarvoor zijn twee zaken noodig, n.l. geld en menschen.

Geld werd in de na-oorlogsche jaren slechts beschikbaar gesteld voor onderhoud van het bestaande. Aanschaffing van nieuw materieel, was ons, kleinigheden daargelaten, nooit gegund.

En met de menschen was het al niet anders gesteld. De dienstplichtwet 1922 bepaalde het jaarlijksch contingent op 19.500 man, welk getal gebaseerd was op de nooden van de toenmalige *bestaande* leger-organisatie en hieruit volgt met verpletterende logica, dat iedere organisatiewijziging, bestaande in de oprichting van nieuwe onderdeelen, ter bediening van noodzakelijk geworden nieuwe strijdmiddelen slechts mogelijk was, door inkrimping van het bestaande. Ten bewijze diene, dat de oprichting van verbindingsafdeelingen, de invoering van de kanonnen van 10 veld e.d. tot onafwijsbaar en noodlottig gevolg moesten hebben, dat de daarvoor benoodigde menschen aan andere troepenkorpsen moesten ontleend worden en dit werd uitgevoerd o.a. door onze infanterie met 25 % te verminderen, n.l. door de opheffing van de vierde groep van de sectie infanterie, waardoor ons hoofdwapen tot een bloedarm organisme geworden is. Een andere mogelijkheid was er niet, gegeven, dat de wet het contingent had vastgesteld.

Dit is dan ook een kardinale fout van onze dienstplichtwet 1922.

Het niet in de wet regelen van de legerorganisatie, maar het wel vaststellen van een bepaald contingent zijn twee volkomen tegenstrijdige maatregelen. En waar het alleszins juist moet geacht worden, dat de legerorganisatie niet in

het enge keurslijf van een wettelijk voorschrift gedrongen is, zit er niets anders op, dan het contingent uit de wet te lichten en dit jaarlijks bij K. B. vast te stellen.

Nu geloof ik, dat ik mijn taak van hedenavond al zeer slecht zou verstaan, indien ik wat het contingent aangaat, met deze simpele vaststelling zou volstaan, temeer waar een wijziging van dat contingent thans tot de meest brandende vraagstukken behoort. Ik zal integendeel een zeer belangrijk gedeelte van mijne voordracht aan deze aangelegenheid wijden.

Dat sinds ongeveer een jaar, de schrik ons Nederlanders in de beenen is geslagen, is wel als een vaststaand feit te beschouwen.

De alom in en buiten Europa opgestapeld liggende hoeveelheid politieke brandstof, de herbewapening van Duitschland, het bij wijze van „fait accompli” binnenrukken van de Duitschers in de gedemilitariseerde Rijnland-zône en last but not least het volkomen falen van den volkenbond in zake de bescherming van het aangevallen Abessië, waren tezamen aanleiding genoeg tot de instelling van het z.g. defensiefonds, strekkende tot materieele verbetering van ons in dat opzicht zoo zeer verwaarloosde leger. Over de mérites van dit defensie-fonds spreek ik thans niet. Ik constateer, dat nu de nood hoog gestegen is, de gelden toch wel kunnen gevonden worden en spreek de hoop uit, dat het nog niet te laat is. Ik ga dan in het volgende ook zonder nader commentaar uit van de materieele verbeteringen, die het defensie-fonds ons verschaffen zal.

Ik zeide boven reeds, dat het ons ontbrak aan geld en menschen. Het geld, althans een zeker deel van het benoedigde, is er nu. Gaan wij thans na hoe het met de menschen gesteld is. Ik zal daarbij onze mankracht, die bepaald wordt door het jaarlijksch contingent, toetsen aan drie toestanden, en wel aan:

- I. Onze bestaande legerorganisatie;
- II. Onze legerorganisatie, nadat reeds in uitvoering zijnde

wijzigingen, zooals de invoering der pantserwagens, de motoriseering der treinen en de in het defensie-fonds in uitzicht gestelde materieel-voorzieningen haar beslag hebben gekregen;

III. Onze legerorganisatie, nadat andere noodzakelijk geachte, doch nog niet in uitzicht gestelde, reorganisatiën, werkelijkheid zijn geworden.

Ik verzoek U deze drie toestanden goed te onthouden, want ik zal er herhaaldelijk naar moeten verwijzen.

Ik zal daarbij achtereenvolgens nagaan in hoeverre de drie genoemde leger-organisatiën met het contingent van 19.500 man van art. 27 van de bestaande dienstplichtwet van de benoodigde mankracht kunnen voorzien worden. Ik moest daarbij een groot aantal dorre berekeningen maken, die ik U zal besparen.

Het uitvoeren van deze berekeningen voor de wapens en diensten leverde mij een jaarlijksch benoodigd contingent op van rond 24550 man, waarbij ik dus uitging van de thans bestaande legerorganisatie, waarbij ik de oprichting van het eskadron pantserwagens, de motoriseering van de treinen en de oprichting van de luchtdoelbatterijen van het Zuiderzee-fonds dus buiten beschouwing liet.

Ad I. In onze bestaande organisatie is dus noodig een contingent van 24550 man. Ingevolge art. 27 van de dienstplichtwet bedraagt het contingent 19500 man, vermeerderd met het tekort van de vóór-vorige lichting. Zoo is dus de lichting 1936 verkregen door het getal 19500 te vermeerderen met het tekort van de lichting 1934. Ingevolge de Indeelings-beschikking vinden wij, dat de lichting 1936 bepaald is op 23.184 man (zonder de Koninklijke Marine). Dit leidde dus tot de zeer onaangename conclusie, dat wij per jaar tekort komen een aantal van $24550 - 23184 = 1366$ of rond 1400 man, d.i. in 15 jaren een totaal van 20490 of rond 20500 man.

Mijne Heeren, dit is geen min of meer aanvechtbare meening, waarover verschil van inzicht mogelijk is, neen M. H., dat staat vast. Nu is hier wel weer een hulp-

middel aanwezig om uit de impasse te geraken. Het is U toch bekend, dat wij 15 lichtingen gebruiken om ons leger te bemannen, terwijl de dienstplicht ingevolge de dienstplichtwet 20 jaren duurt. De 16e tot en met de 20ste lichting behooren tot de z.g. aanvullingsreserve. Nu kan men het tekort opheffen, door deze lichtingen gedeeltelijk bij het leger te houden en hen na 15 jaren niet te doen overgaan bij de aanvullingsreserve.

Het is mij niet bekend of men tot dit middel zijne toevlucht neemt, maar wel moet er geconstateerd worden, dat voorshands zulks een der middelen is om thans het tekort op te heffen.

Volgens onze dienstplichtwet komen de dienstplichtigen in het derde en vijfde jaar voor herhalingsoefeningen onder de wapenen, zoodat de vijftiende lichting bij mobilisatie in geen tien jaren eenige militaire oefening heeft bijgewoond of een geweer in handen heeft gehad.

Ik kom hier naderhand nog op terug, doch wil nu wel reeds verklaren, dat het mij moreel ontoelaatbaar voorkomt om dergelijke totaal ongeoeffende landszonen voor den vijand te brengen. Grijpt men nu nog verder terug dan de vijftiende lichting, dan wordt het heelemaal hopeloos en U zult kunnen begrijpen, dat ik het correctief tegen het tekort, bestaande uit een putten uit de aanvullingsreserve volkomen verwerpelijk acht. *Wij mogen dat niet doen!* Nu is er in dezen een klein lichtpunt. Art. 27 van de dienstplichtwet is bij de wet van 29 November 1935 (Staatsblad no. 685) gewijzigd. Volgens die wetswijziging wordt het contingent van 19500 man niet meer vermeerderd met het aantal der aan de vóór-vorige lichting ontbrekenden, maar met allen, die in een bepaald jaar ontbreken, ongeacht de lichting en ongeacht de reden. Deze wijziging zal, voor de lichting 1937 voor het eerst in werking treden en dan wordt het contingent van 1937 vermeerderd, niet alleen met de ontbrekenden van de lichting 1935, maar met allen, die in 1935 ontbraken, ook van vorige lichtingen. Dit zal naar schatting een contingentsvermeerdering geven van $\pm$ 1000 man, waardoor het contingent van de landmacht

globaal zal komen op 24500 man. *Voor de bestaande organisatie is alsdan het tekort opgeheven*, doch men bedenke, dat dit slechts in den loop van 15 jaren tot het beoogde eindresultaat zal leiden.

Indien wij dus de reeds in uitvoering zijnde organisatie-wijzigingen, n.l. de oprichting van het 1e escadron pantserwagens en de motoriseering van de treinen buiten beschouwing laten, zal ons leger over vijftien jaren over voldoende mannen kunnen beschikken ingevolge de thans geldende bepalingen van de dienstplichtwet. Ik vrees weinig tegenpraak te zullen ontmoeten, indien ik beweer, dat zulks niet aanvaardbaar is.

Vooreerst blijven dan allerlei bezwaren, die aan onze huidige dienstplichtwet kleven en die een zeer nadeelige invloed uitoefenen op de geoefendheid en samenstelling van ons oorlogsleger, alsdan bestaan. Tweedens hebben wij dan reeds terstond een tekort, veroorzaakt door de reeds in uitvoering zijnde organisatie-wijzigingen, welk tekort, zooals wij straks zullen aantonen, onrustbarende afmetingen aanneemt, indien de luchtdoelartillerie van het Zuiderzee-fonds en al het materieel van het Defensie-fonds hun in-trede in de weermacht zullen doen.

Maar bovendien — en dat is wel zeer klemmend — zijn de politieke omstandigheden in Europa en daaromheen nu niet van dien aard, dat een houding van rustig en kalm afwachten en opbouwen ook maar eenigermate gerechtvaardigd is. Het is niet mijn taak om hier hedenavond politieke beschouwingen of oorlogsvoorspellingen te houden, maar ik meen toch niet te mogen aarzelen met te zeggen, dat de politieke atmosfeer uitermate geladen is en dat bij herhaling ontladingen min of meer nabij zijn geweest en zullen zijn. Niemand zal onze Nederlandsche vredelievendheid in twijfel trekken, maar dat ontheft ons niet van de verplichting om aan alle posten van Noord naar Zuid en van Oost naar West te seinen „*Weest op Uw hoede!*” Het is dan ook een schrale troost te moeten verklaren, dat na de wetswijziging van 1935 betreffende art. 27 onze ongewijzigde legerorganisatie in 1952 in orde kan zijn.

Wij komen thans tot de reeds in uitvoering zijnde organisatie-wijzigingen, dus tot toestand II.

Ik heb becijferd, dat de oprichting van het escadron pantserwagens een contingentsvermeerdering eischt van 37 man en de motoriseering der treinen van 112 man voor den motordienst, waarbij ik buiten beschouwing laat, hoe het minder benoodigde bereden personeel verwerkt is, zonder de vredessterkte der bereden wapens beneden het practisch mogelijke te doen dalen.

Globaal becijferd komt dus door deze wijzigingen een contingents-tekort te ontstaan van rond 150 man of m.a.w. wordt het benoodigde contingent gebracht op 24.650 man. Ik heb deze betrekkelijk ondergeschikte organisatie-wijziging eenigszins uitvoerig behandeld, omdat zij zoo duidelijk aantoon, dat bij het vastleggen van het contingent in de dienstplichtwet, zelfs de kleinste organisatie-wijziging onmogelijk is en men deze alleen kan doorvoeren, door de mannen ergens anders, waar zij in feite ook niet kunnen gemist worden, weg te halen. Een en ander illustreert ten duidelijkste onze zooeven gedane uitspraak, dat het vastleggen van het contingent in de dienstplichtwet ten sterkste ontraden moet worden.

Ik wil thans, de gevolgen van het beschikbaar komen van het materieel uit het aangenomen defensie-fonds nader met U bezien. Ik zal U de becijferingen wederom besparen en U slechts het resultaat daarvan mededeelen, waarbij U mij moet gelooven, indien ik zeg, dat ik bij mijn becijferingen weliswaar de uiterste soberheid betracht heb, doch nimmer beneden het m.i. toelaatbare gegaan ben. Het resultaat van mijne becijferingen is dan, dat het contingent als volgt moet vermeerderd worden:

Uitbreiding mitrailleurs	424 man
Lucht doelgeschut	471 ..
Zoeklichten	190 ..
Infanteriegeschut	110 ..
Uitbreiding 10 veld	58 ..

Tezamen ± 1200 man

Ik merk hierbij op, dat ik voor wat het infanteriegeschut betreft alleen rekening gehouden heb met de regimenten infanterie van het Veldleger, omdat de beschikbaar gestelde fondsen een verdere aanschaffing voorshands niet zullen toelaten.

Infanteriegeschut bij de hooggenummerde regimenten is voorloopig gedacht te bestaan uit 6 veld, terwijl de zoo noodige toebedeeling van modern infanterie-geschut aan cavalerie en wielrijders eveneens voorloopig buiten beschouwing bleef.

Uit een en ander valt te concluderen, dat de aanschaffing van het materieel uit het defensiefonds noodzakelijkerwijze een contingentsverhooging van 1200 man had moeten medebrengen. Nu dit niet geschied is komen wij dus te kort en wel ongeveer evenveel als wij door de wetswijziging van 1935 gewonnen hebben.

Waar deze 1200 man thans vandaan gehaald worden is ons niet bekend, maar al nemen wij de relatief gunstige omstandigheid aan, — alleen gunstig met het oog op het nieuwe materieel maar zeer ongunstig voor de troepenkorpsen waar deze mannen zullen ontbreken — dat voor dit nieuwe materieel (dat er reeds gedeeltelijk is) de volle 1200 man beschikbaar gesteld worden, dan duurt het nog volle 15 jaren indien dit materieel werkelijk volledig bemand kan worden. Na hetgeen wij vroeger over den politieken toestand mededeelden, zal het wel duidelijk zijn, dat wij dit niet aandurven, temeer niet waar het hier in hoofdzaak juist dat materieel betreft, dat wij het meeste nodig hebben, omdat het ons totaal ontbreekt en bij de moderne oorlogvoering juist zoo zeer op den voorgrond treedt. Wij bedoelen hier het luchtdoelgeschut met toebehooren, dat ons tot voor kort practisch ontbrak en het geschut ter bestrijding van vecht- en pantserwagens, dat eveneens mankeerde en waardoor aan onze troepen de oorlogvoering eigenlijk tot een hopelooze taak gemaakt werd. De Cavalerie-manoeuvres van September 1936 hebben wel voldoende duidelijk aangetoond hoe weerloos onze cavalerie en wielrijders stonden tegenover de mo-

derne pantserwagens, die daarbij voor het eerst in zeer bescheiden hoeveelheid optraden.

Het zou dan ook noodig zijn, dat met het oog op het nieuwe materieel het contingent voorloopig niet met 1200 man, maar met het dubbele d.i. 2400 man wordt uitgebreid, opdat wij eerder in staat zijn om nieuwe materieel te gebruiken.

Zoodra wij zoover zijn, kan het contingent dan gaandeweg verminderd worden.

Dit is een tweede voordeel van het niet-vaststellen van het contingent in de wet. Men kan dit dan in bepaalde tijdperken vergrooten om op korten termijn de benoedigde menschen te krijgen en het daarna wederom naar behoefte verminderen.

Wellicht zal men mij hier tegenwerpen, dat daardoor de eene jaarklasse van voor den dienstplicht ingeschrevenen, zooveel zwaarder belast wordt dan de andere. Ik vind dat zoo erg niet, maar wil men daar niet aan, dan is een andere oplossing, n.l. dat men van de vergrootte depotsterkte, die ik straks ga bepleiten in de eerstvolgende jaren wat meer menschen afneemt voor luchtdoelartillerie e.d. om straks als deze wapensoort op sterkte is, de depots weer wat meer te geven. Wij merken nu reeds op, dat deze oplossing bij een depotsterkte van 10 %, welke sterkte lang niet bereikt kan worden, onaanvaardbaar is.

Resumeerende komen wij dus thans — zonder dat bijzondere maatregelen voor versnelling der opleiding genomen zijn — reeds 1350 man per jaar of in totaal 20250 man tekort.

Het feit, dat ons mogelijke contingent een belangrijk tekort opleverde, heeft zich na de totstandkoming van de dienstplichtwet 1922 reeds meermalen voorgedaan. Dit contingent was immers maar net voldoende voor de organisatie van toenmaals en sedert dat jaar hebben wij meer mitrailleur-compagnieën gekregen, alsmede eenig luchtdoelgeschut en een groot aantal mitrailleurs t.l. Wij hebben voorts de verbindingsafdeelingen opgericht, alsmede de afdeelingen van 10 veld.

Gedeeltelijk werd dit gecompenseerd door de opheffing van enkele hooggenummerde artillerie-regimenten maar in hoofdzaak werd het ontstane gat gestopt door het opheffen van de vierde groep bij de sectie infanterie, waardoor het hoofdwapen op zeer bedenkelijke wijze verzwakt werd. Bij onze verdere voorstellen komen wij daar nog nader op terug.

Een ander middel om het tekort op te heffen kan — wij zeiden het reeds — gevonden worden in het indeelen van meer dan vijftien lichten, alzoo van de aanvullingsreserve bij het oorlogsleger. Wij spraken daarover ook reeds een veroordeelend vonnis uit.

Tenslotte kan men nog zijn toevlucht nemen tot andere maatregelen, waarvan men in vreedstijd om zoo te zeggen niets merkt, maar die in oorlogstijd hun wrange vruchten zullen afwerpen. Juist wegens dit geheimzinnige karakter zijn deze maatregelen zoo gevaarlijk. Wij bedoelen hier, dat men het mobilisatie-verloop en de depotsterkte als het ware indeelt of nog beter gezegd „opsoupeert”.

Wij komen dan, zonder dat de buitenwacht daar tevooren veel van merkt, bij mobilisatie te zitten met onvolledige oorlogsonderdeelen en met vrijwel ledige of althans veel te zwakke depots.

Wij lieten deze ongewenschte correctieven even de revue passeeren, omdat het anders voor den niet geheel der zake kundige, onverklaarbaar zijn zou hoe men zich met het nieuwe materieel, doch zonder menschen zou kunnen redden. Wij hopen echter tevens te hebben aange-toond, dat de mogelijke correctieven alle daarin overeenstemmen, dat zij ondeugdelijk zijn. In hoeverre deze middelen zijn toegepast is ons onbekend, maar dit staat vast, dat zonder toepassing van een of meer dier middelen de oplossing onmogelijk was.

Ad III. Uit het vorenstaande moge gebleken zijn, dat met het oog op het nieuwe materieel een contingentsvermeerdering van 1350 man op den duur reeds voldoende zijn zou.

Wij willen thans nog eenige verbeteringen nagaan, die n.o.m. dringend geboden zijn en becijferen, welke invloed die verbeteringen op het contingent zouden hebben.

Om U te oriënteren noem ik de verbeteringen, die ik beoog eerst even op, om ze daarna te bespreken. Het zijn:

1e. Het herstellen van de vierde groep bij de sectie infanterie;

2e. Oprichting van een 2e escadron pantserwagens (waartoe inmiddels besloten is) en van een viertal sectiën of pelotons pantserwagens bij de Verkenningafdeelingen van de Divisiegroepen;

3e. Oprichting van een batterij infanterie-geschut bij de 2 regimenten huzaren, de 4 bataljons wielrijders en de 4 verkenningafdeelingen d.i. totaal 10 batterijen;

4e. Versterking van de batterijen infanteriegeschut van de regimenten infanterie van het Veldleger tot 6 stukken en oprichting van 8 batterijen infanteriegeschut van 6 stukken ten behoeve van de divisiën;

5e. Uitbreiding van de artillerie;

6e. Uitbreiding van de pioniers.

Er zijn nog wel andere desiderata, maar men zal mij moeten toegeven, dat het bovenstaande al heel wat is, vooral indien men bedenkt welke materieel-uitbreiding boven het defensiefonds daaraan verbonden is. De voor onze weermacht gunstige wind mag nog wel geruimen tijd blijven waaien, wil er eenige kans bestaan, dat het bovenstaande ook maar bij benadering in vervulling gaat.

Ad 1^e. De vierde groep van de sectie is indertijd — zooals wij reeds betoogden — niet om principieele redenen afgeschaft. Het was doodeenvoudig noodzakelijk, omdat men menschen beschikbaar moest krijgen voor de reeds genoemde nieuwe doeleinden. Ik geloof echter dat het wel als algemeen inzicht mag bestempeld worden, dat daardoor onze sectie en daarmee ons heele hoofdwapen op ontoelaatbare wijze verzwakt is. Er is een wanverhouding ontstaan tusschen het aantal mitrailleurs en het aantal geweerdragenden, waardoor vooral de aanvalskracht

van onze infanterie zeer nadeelig beïnvloed is. Het is dan ook een belang van de eerste orde, dat deze 4e groep zoo spoedig mogelijk terugkomt.

Deze verbetering eischt voor het Veldleger alleen een contingentsvermeerdering van 1170 man en dus voor alle infanterie-regimenten van veel meer dan het dubbele, alles berekend naar 15 lichten.

Ad 2e. Aangezien reeds tot de oprichting van een 2e escadron pantserwagens besloten is, behoeven wij dit niet nader te motiveeren. Wel moeten wij nog betoogen, dat de Verkenningsafdeelingen, die uit hoofde van hun taak het eerste en het meeste met vijandelijke pantserwagens in aanraking komen en die bovendien bij de uitvoering van die taak het meeste kans krijgen eigen pantserwagens met vrucht te gebruiken, daaraan ook behoefte hebben. Voor dit 2e escadron pantserwagens en de pelotons pantserwagens van de Verkenningsafdeelingen is een contingentsverhoging van 70 man noodzakelijk.

Ad 3e. Indien ergens behoefte bestaat aan geschut om den strijd aan te binden met pantserwagens en vechtwagens, dan is zulks zeker het geval bij de lichte troepen, die veelal ver vooruit zijn en dus in de eerste plaats door deze moderne voertuigen zullen bestookt worden. Zulks geldt à fortiori indien wij bedenken, dat voor onze zwakke Lichte Brigade, de taak van beveiliging van den vleugel van het Veldleger nog belangrijker is, dan die van vooruitgeschoven verkenningsorgaan. En hoe kan onze Lt. B. de taak van vleugelbeveiliging vervullen, indien zij zich niet verdedigen kan tegen die oorlogsmiddelen, die in de moderne oorlogvoering in de eerste plaats worden gebruikt, om omvattingen en omtrekkingen in te leiden en door te voeren? Wanneer ik zeer bescheidenlijk aanneem, dat hier batterijen van 4 stukken voldoende zijn, vordert dit een contingentsverhoging van 45 man.

Ad 4e. In de sub II gehouden beschouwingen ten aanzien van het uit het defensie-fonds aan te schaffen infanteriegeschut, gingen wij uit van een batterij van 4 stukken per regiment van het Veldleger, terwijl wij voor de

hooggenummerde regimenten de batterij van 4 x 6 veld handhaafden en in onze contingentsberekeningen aannamen, dat het bij de batterijen van de laaggenummerde regimenten infanterie vrijkomende artillerie-personeel voor een deel zou worden gebruikt om de batterijen van 6 veld der hooggenummerde regimenten op 6 stukken te brengen in plaats van 4.

Een batterij van 4 infanterie-kanonnen per R. I. is blijkens de inzichten in alle buitenlandsche legers buitengewoon gering. Overal treft men organisatiën aan van 9 soms 12 stukken per R. I., terwijl veelal bij de divisie ook nog een, meestal sterkere, eenheid aanwezig is, om sterk bedreigde regimenten nog met infanterie-geschut te kunnen versterken.

Het mag dan ook een buitengewoon bescheiden eisch genoemd worden, indien wij de 24 batterijen infanterie-geschut van het Veldleger van 4 op slechts 6 stukken brengen en indien wij bovendien vragen om per divisie nog een even sterke eenheid ter beschikking van den Divisie-Commandant te stellen.

Bij de uit een en ander voortvloeiende contingents-berekening namen wij als grondslag aan, dat een moderne batterij infanterie-geschut van 4 stukken hetzelfde personeel zou behoeven, als een batterij van 4 x 6 veld. Wij moeten dit doen, omdat de juiste organisatie van een moderne batterij infanteriegeschut nog niet bekend is.

De uitgevoerde berekening toonde ons aan, dat voor de versterking van 24 batterijen infanterie-geschut van 4 tot 6 stukken en de oprichting van 8 nieuwe batterijen van 6 stukken eene contingentsverhooging noodig zou zijn van 95 man.

Ad 5^e. Ik acht mij, gelet ook op het karakter van deze voordracht, van de verplichting ontslagen om te bewijzen, dat onze artillerie veel en veel te zwak is. Zulks werd o.a. met overtuigende cijfers aangetoond in de voordracht van den Kapitein van den Generalen Staf A. H. Nijhoff over de materieele verbetering van onze strijd-

krachten, welke voordracht is opgenomen in de IVe aflevering van ons Orgaan, jaargang 1935/6.

Ik vraag nu evenals de heer Nijhoff uitbreiding met een afdeeling van 7 veld bij de Divisie-artillerie. Voor de D.G.A. vroeg deze spreker een regiment D.G.A. van twee afdeelingen van 10 veld en een afdeeling moderne houwitsers, waardoor de artillerie-sterkte gebracht werd op 7,3 stukken per bataljon infanterie (thans is dit cijfer 4,2 stukken). Indien men nu bedenkt, dat bijvoorbeeld België thans 9,3 stukken per bataljon heeft, dan volgt daaruit, dat wij thans minder dan de helft hebben en na de wijziging door den heer Nijhoff voorgesteld nog slechts 7.3 stukken.

Ik ben in mijn berekening om practische redenen nog onder de desiderata van den heer Nijhoff gebleven, doordat ik daarbij slechts een regiment van 2 afdeelingen D.G.A. in beschouwing nam. Ik berekende voor de leger-artillerie regimenten van 3 afdeelingen à 3 batterijen, terwijl ik de artillerie van de Lichte Brigade ook met een afdeeling vermeerderde. Men zal dus moeten toegeven, dat ik uitermate bescheiden bleef.

Maar mijn bescheiden berekeningen toonden mij toch aan, dat daarvoor een contingentsvermeerdering der artillerie van bijna 1100 man noodig is.

Ad 6e. Mijn laatste desideratum geldt de pioniers. Deze nuttige wapensoort leidt een eenigszins somber bestaan. Zij werkt in den regel in het verborgen en doordat bij grootere oefeningen met troepen in den regel toch niet gegraven, gemineerd, gesappeerd, kortom gepionierd mag worden, treedt het ontstellend tekort aan deze troepensoort echter maar zelden op overtuigende wijze aan het licht. Wel heeft de verdienstelijke overzichtschrjver over Pionierdienst in ons Wetenschappelijk Jaarbericht, de Luitenant-Kolonel D. van den Berg in dit opzicht meermalen alarm geslagen, doch veel succes heeft dit helaas nog niet gehad.

Als er één gevechtsterrein is in Europa waar de pioniers een zeer gewichtige rol zullen moeten spelen, dan is dat wel op het Nederlandsche terrein en niettegenstaande dat,

is de sterkte aan deze troepen-soort bij onze divisieën ongeveer een derde gedeelte of minder van de sterkte, die overal elders wordt aangetroffen. Over de hoogere pionier-organisatiën zullen wij nu nog maar zwijgen. De alleruiterste minimum-eisch, die in dezen gesteld moet worden, is dat onze divisieën zullen gaan beschikken over een bataljon pioniers van 3 compagnieën, in plaats van de eene compagnie die wij hebben en wij mogen niet trachten, de ontbrekende divisie-compagnieën van elders te halen, want dan komt men elders weer nog meer te kort, gegeven, dat er op dit gebied nergens overdaad, maar wel overal tekort is.

Het was mij aangenaam, dat deze voordracht een ongezochte gelegenheid bood om eens den vinger te leggen op een niet zoo algemeen bekende wonde plek van onze organisatie. Het geneesmiddel is een contingentsverhooving van ongeveer 440 man.

Gaan wij thans de sub III geformuleerde desiderata eens nader recapituleeren, dan volgt daaruit de onderstaande contingentsverhooving:

vierde groep bij de sectie	2340 man
2e escadron paw. en paw. bij de Verk. A.	70 ..
infanteriegeschut bij de Lt. B.	45 ..
uitbreiding infanteriegeschut b/d. divisieën	95 ..
uitbreiding artillerie	1100 ..
uitbreiding pioniers	440 ..
Totaal	4090 man

Als wij nu nog eens de sub I t/m. III behandelde zaken samenvoegen, dan blijkt daaruit dat daarmede onderstaande contingentsverhoovingen gepaard gaan:

I. Reeds ingevoerde reorganisatiën	150 man
II. Gevolgen defensiefonds	1200 ..
III. Gevolgen verdere desiderata	4090 ..
Totaal	5440 man

De praktische conclusie van deze cijfers is, dat op dit oogenblik een vermeerdering van het contingent met de sub I en II genoemde cijfers, dus met 1350 man onvermijdelijk is en dat een verdere verhooging moet kunnen worden doorgevoerd al naarmate de sub III genoemde verlangens tot uitvoering zullen komen. Als men voor die zes verlangens telkenmale eene wetswijziging noodig heeft, vrees ik, dat vele, zoo niet alle verlangens tot de vrome wenschen zullen blijven behooren, vandaar onze uitspraak, dat het contingent uit de dienstplichtwet moet verdwijnen.

Men begrijpe mij echter goed. Ik wil niet de door mij geformuleerde wijzigingen aan de goedkeuring van de Staten-Generaal onttrekken.

Onze volksvertegenwoordiging heeft in haar budgetrecht een meer dan machtig wapen genoeg om ook in deze aangelegenheden haar invloed ten volle tot gelding te kunnen brengen.

Maar op het oogenblik staat het contingent van 19500 man vermeerderd met het bekende aantal der ontbreken-den wèl in de wet en daarmee hebben wij dus te rekenen. Dat de door mij sub III gestelde desiderata, die een contingentsvermeerdering vragen van ruim vierduizend man en die verder ook belangrijke geldelijke offers eischen niet terstond verwezenlijkt kunnen worden, kan ik mij indenken.

Waar ik straks nog Uwe aandacht zal vragen voor zeer ingrijpende wijzigingen in de dienstplichtwet, waardoor een grondige herziening van die wet noodig wordt, kan ik mij ook goed begrijpen, dat men met het verwijderen van het contingentsgetal uit de wet, wil wachten op die grondige herziening.

Ik acht het echter wel noodzakelijk dat terstond maatregelen genomen worden om de reeds in uitvoering zijnde reorganisatiën te kunnen doorvoeren en om het materieel van het defensiefonds te kunnen bemannen.

Men had dit kunnen doen door het getal van 19.500

te vermeerderen met 1350 en dan te komen tot $\pm$ 21.000 man.

Wij hadden liever 2×1350 om niet 15 jaren noodig te hebben, alvorens deze maatregel zou hebben doorgevoerd. Maar dat is niet mogelijk, gezien het tegenwoordige stelsel van vrijstellingen. Het ontbreken van deze geringe wetswijziging maakt, dat de maatregelen, die ter verbetering van de materiele uitrusting aan onze weermacht genomen zijn, niet het gewenschte succes zullen opleveren, omdat thans het materiele element, gaat leven ten koste van het personeele element, welk laatste element blijkens meerdere door ons geleverde beschouwingen (ik denk o.a. weer aan de ontbrekende 4e groep) toch al in noodtoestand verkeert. Het vele geld, dat aldus aan de materieeluitrusting wordt ten koste gelegd, levert lang niet het volledig te verwachten rendement.

Ik ben echter nog niet aan het einde van mijne beschouwingen betreffende het contingent. Er zijn nog eenige factoren, die daarop een zeer ingrijpenden invloed uitoefenen.

Ik noem dan in de eerste plaats *depôtsterkte*. Zooals ik in den aanvang zeide nam ik als depotsterkte aan een getal van 10 %.

Nu moet ik betwijfelen of een dergelijke depotsterkte als voldoende mag beschouwd worden.

De ervaring van den wereldoorlog en van vroegere oorlogen is daar, om aan te toonen, dat in de eerste maanden na de mobilisatie der legers aldaar zeer beduidende verliezen intreden, nog voordat het vijandelijk lood zijn invloed heeft doen gelden. Zeer vele zwakke gestellen blijken dan niet opgewassen te zijn tegen de groote vermoeienissen, die dan rücksichtslos moeten geveerd worden. Het aantal uitvallers als gevolg van ziekte is dan zeer groot. Eveneens leert de ervaring, dat de verliescijfers in de eerste gevechten, door onervarenheid in den dienst te velde, abnormaal hoog zijn. Een en ander heeft tengevolge, dat de oorlogsonderdeelen na enkele maan-

den dienst te velde soms al $\frac{1}{4}$ à $\frac{1}{3}$ van hun sterkte hebben ingeboet.

Het depot heeft na eenige maanden oorlog wellicht reeds een zeker aantal buitengewone dienstplichtigen of een jonger lichte onder de wapenen gekregen, doch deze mannen zijn dan nog in geen deele afgericht. Het depot zal dus in staat moeten zijn reeds terstond bij het uitbreken van de vijandelijkheden, of althans luttele maanden daarna de noodige geoefende menschen te verschaffen om soms 25 % verliezen te kunnen aanvullen.

Een grootere depotsterkte heeft echter ook nog een groot practisch voordeel voor vreedstijd.

Wij leven thans in een tijdsgewricht, waarin zich o.a. als gevolgen van de techniek herhaalde reorganisatiën, meestal als gevolg van de invoering van nieuwe wapenen aandienen.

Waar men bij ons te lande, blijkens de ervaring, op het gebied van de invoering van nieuwe strijdmiddelen, altijd een weinig achterlijk is, ontstaat zeer begrijpelijkerwijze bij de eindelijke invoering dier wapenen het streven in zoo kort mogelijken tijd die wapenen ook werkelijk te kunnen gebruiken. Bij de eenvoudige benoedigde contingentverhooging duurt het toch steeds een tiental jaren indien die wapenen voldoende bemand zijn en vijftien jaren aler het totale benoedigde personeel er is.

Nu spraken wij hierboven reeds van eene tijdelijke verdubbeling van het benoedigde contingent. Men kan dit verkrijgen, door het contingent als geheel beschouwd tijdelijk te verhoogen, maar dat geeft later weer moeilijkheden als men tot het normale contingent wil terugkeeren.

Bij een behoorlijke depotsterkte kan men tijdelijk het contingent der bestaande onderdeelen een weinig verminderen en dat der nieuwe onderdeelen vermeerderen, waardoor die nieuwe onderdeelen eerder geformeerd zullen zijn, doch waardoor de depotsterkte tijdelijk een weinig verminderd wordt, hetgeen bij een grootere depotsterkte aanvaardbaar moet geacht worden. Het voordeel van deze handelwijze is, dat na eenige jaren de oude

toestand van de depots automatisch terugkeert, terwijl contingentsvermeerdering niet noodig is.

Een ander geeft ons aanleiding om te vragen om de depôtsterkte van 10 % te verhoogen tot 20 %, hetgeen een contingentsvermeerdering vorderen zal van ongeveer 2700 man. Als alle door ons vroeger geschetste verbeteringen worden aangebracht en tevens de depôtsterkte aldus wordt vermeerderd, komen wij tot een totale contingentsvermeerdering van $1350 + 4090 + 2700 = 8140$ man. Het totaal benoodigde contingent wordt dan dus $24.550 + 8140 = 32690$ man.

Het is thans tijd geworden M.H., om het verloop van onze lichter eens na te gaan, ten einde een denkbeeld te verkrijgen in hoeverre een of andere contingentsverhooging onder de bepalingen van de vigeerende dienstplichtwet mogelijk is.

In de laatste jaren bedraagt het aantal voor den dienstplicht ingeschreven ongeveer 75.000. Hiervan worden vrijgesteld:

wegens broederdienst	29.000
wegens geestelijk ambt ...	1.000
Totaal	30.000

Er blijven dus over 45.000 dienstplichtigen, die echter nog gekeurd moeten worden. Blijkens de gegevens van de laatste jaren wordt er ruim 40 % afgekeurd of wel in ronde cijfers 18.500 man, zoodat er voor de loting overblijven $45.000 - 18.500 = 26.500$ man.

Uit dit zeer belangrijke cijfer blijkt:

1e. dat er slechts ± 2000 man vrijloten, waaruit volgt, dat de invloed van de terecht veel gesmade loting gering is en het eenvoudig afschaffen van de loting om een eenigszins beteekenende contingentsvermeerdering te verkrijgen, als een ondeugdelijk middel moet gequalificeerd worden;

2e. de contingentsvermeerdering van 1350 man, noodig voor de oprichting van het 1e escadron pantserwagens, de motoriseering der treinen en het materieel van het defensiefonds kan onder de bestaande bepalingen bijna verkregen

worden, door afschaffing van de loting, de dubbele contingentsverhooging om de oprichting der nieuwe eenheden te versnellen, reeds niet meer;

3e, iedere andere, daarop volgende contingents-verhooging, hetzij met het oog op de door mij gevraagde verbeteringen sub III, hetzij met het oog op vergrooting van de depôtsterkte, hetzij met het oog op straks nog te behandelen wijzigingen in de dienstplichtwet is onder de bestaande bepalingen van de dienstplichtwet reeds niet meer mogelijk.

Ik verzoek het geachte auditorium hiervan goede nota te willen nemen, al was het alleen maar omdat ik zoo gaarne het denkbeeld, dat zoo veelvuldig verkondigd wordt, dat een zeer beteekenende contingentsvermeerdering reeds te verkrijgen zou zijn door afschaffing van de loting, zou willen uitroeien.

Om een beteekenende contingentsuitbreiding te kunnen krijgen moeten andere maatregelen genomen worden.

Het aantal afgekeurden is wel verbluffend groot indien wij bedenken, dat ruim 40 % der jongelieden, d.i. dus bijna de helft, wordt afgekeurd. Wij matigen ons geen oordeel aan over de gestelde keuringseischen, maar durven wel de uitspraak doen, dat deze niet gauw te streng kunnen zijn.

Reeds voor den vreedestijd, maar hoeveel te meer voor den oorlogstijd, is het een belang van de eerste orde, dat alleen lichamelijk krachtige lieden in de gelederen plaats nemen.

Wij zijn dat vooreerst verplicht tegenover de individuen, want het zou wel zeer bedenkelijk zijn, indien lieden met een niet sterk fysiek, zich door den dienstplicht een doodelijke ziekte op den hals haalden. Bovendien zou dit voor den Staat een bron van onaangenaamheden worden. Maar ook het uitvallen van lieden in oorlogstijd als gevolg van een te zwak gestel is zoowel voor het individu als voor het op sterkte houden van de oorlogsonderdeelen in hooge mate bedenkelijk.

Wij gelooven dan ook, dat het juist is, om zooveel mogelijk vast te houden aan het beginsel, dat alleen lieden met een volkomen gaaf gestel voor den dienstplicht in aan-

merking komen. Van een verzwakking van de keurings-eischen mag dan ook n.o.m. geen sprake zijn.

Maar dan is er niets anders op te vinden, dan dat de bepalingen van de dienstplichtwet op het stuk van de vrijstellingen herzien worden. Uit de gegeven cijfers blijkt, dat jaarlijks ongeveer 1000 jongelieden worden vrijgesteld wegens het bekleeden van een geestelijk ambt of het zijn in opleiding daartoe. Wij gelooven, dat het om meerdere redenen zeer ongewenscht zou zijn om aan dat getal te tornen, afgezien nog van het feit, dat de behaalde numerieke winst, daardoor betrekkelijk gesproken, zeer gering zou zijn. Ook het doen vervallen van de vrijstellingen wegens kostwinnerschap of wegens persoonlijke onmisbaarheid blijven beter onaangetast. Wij zullen dus moeten nagaan hoe het met de 29000 vrijstellingen voor broederdienst gesteld is.

Volgens het huidige stelsel dient slechts één zoon per gezin, alle overige zoons hebben vrijstelling wegens broederdienst. Toen de dienstplichtwet 1922 tot stand kwam is er over deze vrijstelling wegens broederdienst zeer uitvoerig in de volksvertegenwoordiging gesproken. Het argument van de voorstanders heeft bijzondere beteekenis, omdat de uitwerking van art. 12, waarin deze vrijstelling geregeld is, thans zoo duidelijk haar noodlottige invloed demonstreert. Die voorstanders beweerden toch, dat, waar het contingent slechts 19.500 man vermeerderd met het bekende tekort behoefde te bedragen er een middel moest zijn om de overtolligen op geschikte wijze kwijt te raken, zonder aan de gesmade loting al te veel invloed toe te kennen. De vrijstelling wegens broederdienst was dus niet anders dan een middel om, gegeven het kleine vaststaande contingent, de invloed van de loting tot het uiterste minimum te beperken.

Deze vrijstelling was dus slechts middel en geen doel. Het mag toch minstens genomen aan gerechten twijfel onderhevig worden geacht of het leed, dat een gezin wordt aangedaan indien de eenige zoon te velde valt, niet minstens even groot is als het leed, dat een gezin van vier

of meer zonen treft, indien er daar twee van komen te vallen. Temeer kan deze theorie nooit van veel beteekenis zijn, omdat de vrijgestelden van eene lichterij toch bij mobilisatie al zeer spoedig als buitengewone dienstplichtigen onder de wapenen zullen worden geroepen. Deze min of meer historische beschouwing toont wel duidelijk aan, dat de vrijstelling wegens broederdienst niet om de vrijstelling zelve in de wet is gekomen, doch slechts als middel om, gegeven het kleine contingent, de invloed van de loting te beperken.

Thans staan de zaken echter heelemaal anders en is er geen sprake van om het contingent kunstmatig klein te houden, maar integendeel moet men naar alle middelen uitzien om een min of meer belangrijke contingentsvermeerdering mogelijk te maken. En dan blijkt uit het bovenstaande wel duidelijk, dat een zekere beperking van de vrijstelling wegens broederdienst, daarvoor het aangewezen middel is.

De minst ver grijpende wijziging is, dat men bepaalt, dat uit ieder gezin de grootste helft van de zoons wordt vrijgesteld, zoodat dus van 2 broers er 1 dient, van 3 broers eveneens 1, van 4 en 5 broers 2, van 6 en 7 broers 3, enz.

Een berekening dienaangaande is zeer moeilijk te maken. Echter bleek uit de gegevens van de volkstelling van 1930 en onder aanneming van enkele veronderstelde regels, dat door dit stelsel van vrijstellingen een contingentsuitbreiding van 4000 goedgekeurden mogelijk wordt.¹⁾ Hierdoor zou dus zonder loting een totaal contingent kunnen verkregen worden van $26.500 + 4000 = 30.500$ man.²⁾ Hiermede zou het dus mogelijk worden, globaal gezien, om al onze wijzigingen sub III bedoeld door te voeren, maar nog niet de uitbreiding van de depôtsterkte.

Gaan wij daarom nog verder in de beperking van de vrijstellingen en stellen wij niet de grootste maar de kleinste

---

¹⁾ Deze, en enkele volgende getallen, zijn welwillend te mijner beschikking gesteld uit eene studie van den Eerste Luitenant der Artillerie Mr. H. J. Kruls, wien ik daarvoor gaarne mijn dank breng.

²⁾ In deze 26.500 man zit $\pm$ 1000 man marine-contingent.

helft vrij van den militairen dienstplicht, dan levert dit een winst op van (de vorige 4000 uiteraard inbegrepen) van 6500 man goedgekeurden. Uit dit cijfer volgt, dat alsdan tevens de depôtsterkte kan verhoogd worden tot nagenoeg 20 %, gezien, dat dit blijkens het vorenstaande een contingentuitbreiding van 2700 man zou vorderen. Wordt vervolgens de vrijstelling slechts verleend aan een van 2 tot en met 4 broers, aan 2 van 5 tot en met 7 broers, aan 3 van 8 tot en met 10 broers en aan 4 van 11 of meer broers, dan geeft dit een winst van 8.500 goedgekeurden, waardoor het totale contingent zou kunnen komen op $26.500 + 8.500 = 35.000$ man, waarvan 34.000 voor de Koninklijke Landmacht. Een algeheele afschaffing van de vrijstelling wegens broederdienst eindelijk zou opleveren een winst van ongeveer 17.000 man, waarmede het totaal mogelijke maximale contingent voor de landmacht komt te bedragen $26.500 + 17.000 - 1000$ (marine) $= 42.500$ man. Een grooter contingent is derhalve onmogelijk.

Het beduidt dus „*algemeene dienstplicht*”.

Alvorens verder te gaan, moge ik eerst nog opmerken, dat bovenstaande getallen, betreffende de resultaten van de beperking van de vrijstelling wegens broederdienst geen aanspraak maken op absolute juistheid. Zij zijn echter nauwkeurig genoeg om conclusiën te trekken en vooral om vergelijkingen te maken. Nu is het met de materie der vrijstellingen wegens broederdienst al precies hetzelfde als met zoovele andere zaken, n.l. de theorie is eenvoudig, maar de practijk zeer moeilijk.

Stel bijvoorbeeld, om de gedachten te bepalen, dat men thans besloot de wijzigingen sub III door te voeren en in verband daarmede ging bepalen, dat het stelsel van de vrijstelling van de grootste helft der broers uit een gezin zou worden ingevoerd. Men zou zich dan zeker kunnen redden, maar deed in feite niets anders, dan het contingent in de wet vastleggen. Zou men dan kort daarna weer een volgende reorganisatie-wijziging willen doorvoeren, dan was men weer net even ver als wij thans zijn, d.w.z. dat

een zoodanige reorganisatie, zonder voorafgaande nieuwe wetswijziging onmogelijk zou zijn.

Het is dus noodig, dat men een zoodanig stelsel van vrijstellingen handhaaft, dat te allen tijde eenig overschot aanwezig is, want het is weinig waarschijnlijk om te veronderstellen, dat de bepaling dat stelsel door de volksvertegenwoordiging geheel aan de Regeering zou worden overgelaten.

Maar al zet men een bepaald stelsel van vrijstellingen in de wet, dan zou het toch al zeer toevallig zijn, indien het daardoor verkregen contingent precies paste bij de benooidigde legersterkte. Als men bij ons te lande, niet zoo geweldig bang was voor eene wetswijziging, zou dit vraagstuk veel gemakkelijker zijn op te lossen, maar wij herhalen, dat, indien zooals noodig is, het door de wet mogelijk gemaakte contingent eenigszins ruim genomen wordt, er toch altijd een grooter of kleiner aantal menschen te veel zal beschikbaar komen.

En nu doet zich de moeilijke vraag voor, hoe wij dat overtollige aantal menschen kwijt raken. Er wordt wel aanbevolen, door de vrijstelling wegens kostwinnerschap of wegens persoonlijke onmisbaarheid nu en dan meer ruim toe te passen, de benooidigde schifting te verkrijgen, maar wij kunnen de vrees niet onderdrukken, dat dit in vele gevallen tot een zekere willekeur zal aanleiding geven. Maar dan blijft er niets anders over dan de loting te handhaven, want waar het wettelijk stelsel van vrijstellingen nooit precies het aantal benooidigde dienstplichtigen zal opleveren is er geen ander stelsel denkbaar om een schifting te maken. En hieruit volgt de min of meer droevige conclusie, dat, zoolang geen algemeene dienstplicht met werkelijke inlijving van alle dienstplichtigen of een stelsel van vrijstellingen waarbij in ieder geval ook het overschot wordt ingelijfd, wordt ingevoerd de loting zal moeten gehandhaafd blijven. Ik weet althans geen ander middel. Het meest practische lijkt ons, gelet op het stadium waarin wij thans met onze voordracht gekomen zijn om als systeem van vrijstellingen voor te stellen, dat van vrijstelling van de

kleinste helft der broers. Wij kunnen dan uiteindelijk alle tot nu toe behandelde wijzigingen en verbeteringen uitvoeren.

Waar echter al die wijzigingen en verbeteringen zich slechts gaandeweg zullen voltrekken, zal voorshands in de eerste jaren de loting van invloed blijven, om na het doorvoeren van al die wijzigingen en verbeteringen geheel te verdwijnen. Wij hebben de mogelijke bepalingen betreffende de vrijstelling eenigszins uitvoerig behandeld, omdat meestal niet voldoende wordt ingezien van hoever strekkende invloed deze zijn op de mogelijkheid van eene contingentsuitbreiding.

Organisatie in de breedte en de diepte.

M. H. Ik vrees, dat de vele cijfers, die ik achtereenvolgens heb moeten noemen, U een weinig hebben doen duizelen. Ik recapituleer daarom even de cijfers van het *mogelijke* contingent voor de Landmacht in verschillende gevallen:

Bestaande dienstplichtwet zonder de loting	25.500	man
Vrijstelling aan grootste helft der broers	29.500	„
Vrijstelling aan kleinste helft der broers	32.000	„
Derde door mij genoemd stelsel van vrijstellingen	34.500	„
Geen vrijstellingen wegens broederdienst ...	42.500	„

Ik heb deze cijfers straks noodig bij mijne beschouwingen omtrent organisatie in de breedte of in de diepte.

Zooals U allen bekend is, wordt ons oorlogsleger (depôts inbegrepen) gerecruteerd uit vijftien lichteningen en vormen volgens de dienstplichtwet de 16e tot en met de 20e lichtening de z.g. aanvullingsreserve, die bij algemeene mobilisatie niet terstond opkomen, maar wel daarna door afzonderlijken maatregel kunnen worden opgeroepen bijv. voor het op sterkte brengen van de depôts.

Wij vormen dus ons oorlogsleger uit de diepte. Deze bepalingen van onze dienstplichtwet, gevoegd bij het kleine contingent, verkregen door een zeer vrijgevig stelsel

van vrijstellingen heeft tengevolge, dat vanaf den eersten mobilisatiedag duizenden huisvaders, hoofden van gezinnen van 30 tot 35 jaren worden opgeroepen en voor den vijand gebracht, terwijl anderzijds duizenden jongelieden van 20 tot 30 jaren, die veelal nog geen gezin hebben, althans de eerste maanden rustig thuis blijven, of voor een klein gedeelte nog kalm in de depôts zitten en vredesdienst doen.

Aan dit stelsel van legervorming uit de diepte zijn zeer groote bezwaren verbonden.

1e. Het feit dat men gezinshoofden en ouderen voor den vijand brengt en jongere, veelal ongehuwde lieden thuis laat is moreel gesproken moeilijk te verantwoorden tegenover die ouderen.

Bovendien maakt het in oorlogstijd, als alles aankomt op een goeden geest onder de troepen, den dienstplicht in hooge mate onpopulair,

Men kan zich toch den gedachtengang van een man van 35 jaren, kostwinner van een gezin van eenige kinderen wel voorstellen, als hij te velde moet trekken, terwijl zijn buurman, een jonge ongehuwde snaak van 20 jaren rustig thuis blijft en voorloopig niet het minste gevaar loopt. En hoe wordt de geestesgesteldheid van de vrouw als zij bericht krijgt dat de zorgzame vader door het vijandelijk lood gevallen is, terwijl zij ziet, dat haar jongen, ongehuwden buurman zijn vredesleven voortzet, alsof er geen vaderland te verdedigen viel. De schrijnende onbillijkheid van het stelsel wordt in vreedestijd niet zoo gevoeld, maar zal in oorlogstijd haar wrange vruchten dragen.

2e. Ook uit een maatschappelijk oogpunt is het stelsel van organisatie uit de diepte zeer sterk te veroordeelen. Menschen van 30 tot 35 jaren hebben het in de maatschappij in den regel veel verder gebracht, dan jonge twintig-jarigen. De eerstgenoemden bekleeden in den regel veel belangrijker en veel verantwoordelijker functie en kunnen derhalve in het in oorlogstijd toch ook ten deele voortgaand maatschappelijk leven veel minder goed gemist worden. Hoe meer ouderen bij mobilisatie aan het

maatschappelijk leven onttrokken worden, hoe meer dat ontwricht wordt en het is toch wel duidelijk, dat het een zaak van zeer groot belang is, dat tegen die ontwrichting zooveel mogelijk gewaakt worde.

3e. Bij dit alles komt nog bij de graad van geoefendheid der opgeroepen. Hoe langer de eerste oefentijd en de herhalingsoefeningen achter den rug zijn, hoe geringer het kapitaal aan geoefendheid is, dat de man ten slotte medebrengt bij opkomst. Dat dit in ons leger met zijn korten eersten oefentijd en zijn gering aantal herhalingsoefeningen een factor van de grootste beteekenis is, is wel niet voor bestrijding vatbaar. Ik denk hier nog niet eens aan de absolute zekerheid, dat in die vijftien jaren in onze dagen nieuwe wapenen en nieuwe vechtwijzen hun intrede in de weermacht gedaan hebben en waarvan deze lang geleden geoefende lieden geen flauwe notie hebben. Maar dit staat wel vast, dat de geoefendheid van onze oudste lichten, die alleen in het 3e en 5e jaar een herhalingsoefening gehad hebben, en die dus in geen 8 à 10 jaren een geweer in handen gehad hebben, totaal onvoldoende is en dat het moreel ongeoorloofd moet geacht worden om dergelijke ongeoeffende lieden in het vuur te brengen tegenover een modern bewapenden tegenstander. Al wie eenige beteekenis toekent aan de waarde van militaire opleiding en die het dus noodig acht, dat de mannen alvorens te velde gebracht te worden, in het oorlogs-handwerk worden opgeleid, zal moeten toegeven, dat ons huidig systeem van 15 lichten, met herhalingsoefeningen in het 3e en 5e jaar, ons als oudste lichten vrijwel volkomen ongeoeffende menschen oplevert.

Stellen wij een oogenblik, dat de in de Troonrede aangekondigde wijziging van de dienstplichtwet beoogt om een derde herhalingsoefening wederom in te voeren. Deze oefening zal dan moeten vallen in het 8e of 9e jaar omdat zij dan vooral ten bate komt van de hooggenummerde regimenten. Er is dan inderdaad eenige verbetering verkregen, maar ik aarzel niet om dan toch nog als mijne

meening te verkondigen, dat de geoefendheid van de menschen van de vijftiende lichting niet voldoende zal zijn.

Wij moeten hierbij wel bedenken, dat in onze omstandigheden de troependeelen, gevormd uit de oudere lichten minstens gelijk met de laaggenummerde regimenten zullen gebruikt worden, doch dat veelal stelsels gepropageerd worden, waarbij zelfs die oudere regimenten de spits zullen hebben af te bijten. Uiteraard is zulks, om het Veldleger zoo lang mogelijk in tact te houden in hooge mate aanbevelenswaardig, maar dan rust op den Staat ook de dure verplichting om te zorgen, dat die oudere lieden voldoende bewapend maar ook voldoende geoefend hun plicht tegenover de gemeenschap zullen kunnen vervullen.

Wij meenen in het vorenstaande te hebben aangetoond dat het stelsel van onze huidige dienstplichtwet met 15 lichten en 2 herhalingsoefeningen als ondeugdelijk moet beschouwd worden en dat derhalve de voor te stellen wijzigingen in de dienstplichtwet, daarin verbetering zullen moeten brengen.

En zoo komen wij als eerste maatregel tot het wederom invoeren van de derde herhalingsoefening, die wij te onzaliger ure hebben moeten prijs geven, toen de zucht naar politiek gewin aan de stem van het gezond verstand het zwijgen oplegde. En al brengen wij den dienstdag terug tot twaalf jaren, dan nog is een herhalingsoefening in het 3e en 5e jaar als onvoldoende te beschouwen, omdat de oudste lichting dan reeds gedurende zeven jaren niets meer met het militaire bedrijf te maken heeft gehad, hetgeen in onze dagen van snel wisselende strijdmethoden en bewapeningen als ontoelaatbaar moet beschouwd worden.

Dat de derde herhalingsoefening zeer weinig populair geworden is, staat als een paal boven water, doch zulks is n.o.m. veel meer toe te schrijven aan de politieke hetze, die toenmaals rondom die herhalingsoefening gemaakt is, dan wel aan de wezenlijke bezwaren die daaraan verbonden zouden zijn.

Wij beseffen volkomen, dat het voor vele lieden meer of minder bezwaar zal opleveren om na den eersten oefentijd nog driemaal gedurende ongeveer twee weken uit beroep of bedrijf gehaald te worden. Maar eenerzijds moeten wij opmerken, dat blijkens een dertigjarige ervaring de persoonlijke belangen doorgaans zoo zwaar wegen als lood, terwijl de landsbelangen, bestaande in dit verband in een behoorlijke geoefendheid doorgaans als donzen veertjes zoo licht geteld worden. Het is naar onze vaste overtuiging uitzondering, dat iemand door een herhalingsoefening van veertien dagen werkelijk nadeel ondervindt.

De derde herhalingsoefening is niet alleen noodig met het oog op de individueele geoefendheid van den enkelen man.

Wij hebben nu eenmaal een legerstelsel ingevoerd, waarin de aanvoering in de subalterne rangen practisch gesproken geheel en al op de schouders van reserve-officieren gelegd is. Nu heb ik in mijn militaire loopbaan steeds het nauwste contact gehad met onze reserve-officieren en steeds koesterde ik de grootste bewondering voor de zeer groote ambitie, die het gros der reserve-officieren aan den dag legde. Over het algemeen waren die Heeren tot alle persoonlijke offers bereid, mits zij maar gedurende hun oefeningsperioden de overtuiging hadden, dat zij werkelijk een voor hunne vorming nuttig werk verrichtten. De hoofdzaak van het bedrijf van den subalternen reserve-officier is het omgaan met den troep, het houden van oefeningen met werkelijke troepen in het terrein. En vragen wij nu maar aan de reserve-officieren zelve, hoeveel gelegenheid zij hebben om bij werkelijke, eenigszins op sterkte zijnde troepen, een daadwerkelijk commando te voeren. De Heeren komen maar eens in de drie jaren voor troependienst onder de wapenen en dan zijn zij meestal zoo talrijk, dat mede door de aanwezigheid van vaandrags, cadetten, krijgsscholieren e.a. categorieën het aantal daadwerkelijke beurten, dat zij krijgen minimaal klein is. Ook in die driejaarlijksche z.g. practi-

sche oefenperiode is het aantal theoretische oefeningen zoals vuurvolgen, kaderoefeningen, theoretische lessen e.d. nog bijzonder groot.

Een en ander wordt veroorzaakt door de geringe vredesterkte, die onze troepen doorlopend hebben, voortspuitende uit korte eerste oefentijd, klein contingent en weinig herhalingsoefeningen. Aldus beschouwd zou de derde herhalingsoefening de sterkte der eenheden belangrijk vermeerderen en dientengevolge zou men aan de reserve-officieren belangrijk meer beurten met werkelijke troepen kunnen geven.

Ons militaire vak leert men in de subalterne rangen alleen in het terrein en met troepen en alle kaderoefeningen, besprekingen en meer dergelijke zaken zijn voor de subalterne officieren te beschouwen als ondeugdelijke surrogaten. Het wordt hoog tijd, dat wij ons in ons leger van deze waarheid eens ter dege rekenschap geven, want wij zijn er sterk in geworden om alles maar te willen leeren door middel van „droogzwemmen”.

Resumeerende achten wij dus de derde herhalingsoefening noodig zoowel ter wille van de geoefendheid van den enkelen man als ter wille van de oefeningen in groo-tere verbanden en van de daaraan verbonden oefenings-gelegenheid voor ons zeer groote aantal reserve-officieren.

Ik mag toch nog niet van de quaestie van de derde herhalingsoefening afstappen.

Sedert de opheffing van de oorlogsonderdeelen, en de instelling van de schooleenheden is ons leger in een toestand geraakt, welke ten gevolge heeft, dat dat leger, zooals Minister Colijn het in de Tweede Kamer uitdrukte, bij de mobilisatie eigenlijk nog gevormd moet worden. Dat dit in onze dagen, van snelle oorlogvoering met gemotoriseerde verbanden een enorm nadeel is, behoeft wel niet nader betoogd te worden.

Wanneer wij nu op een bepaald tijdstip, behalve over de jongste lichter, nog over drie herhalingslichtingen beschikken en wanneer wij dan daarbij nog de mogelijkheid overwegen om ons oorlogsleger uit twaalf in stede

van uit vijftien lichtingen te doen bestaan, dan krijgen wij jaarlijks gedurende die herhalingsoefeningen zeer sterke bataljons onder de wapenen. Dat zulks voor de samenhang in regimenten en bataljons een zeer gewichtige schrede voorwaarts zou zijn behoeft wel niet nader be- toogd te worden. Met 15 lichtingen en 2 herhalingsoefe- ningen krijgen wij steeds geraamte-onderdeelen; al wie er zich rekenschap van geeft hoe ten tijde van leger- oefeningen, alles bij elkaar moet geharkt worden, om ten- minste één oorlogsdivisie te kunnen laten oefenen, zal dit beamen. Hebben wij daarentegen 12 lichtingen en 3 her- halingsoefeningen dan krijgt deze zaak een geheel ander aspect.

Het is dan ook mijn vaste overtuiging, dat naast een zekere contingentsuitbreiding of liever gezegd naast het uit de wet verwijderen van het getal, dat het contingent aangeeft, het in eere herstellen van de derde herhalings- oefening een zaak van de eerste urgentie is.

Ik heb mij in het voorgaande laten verleiden om bij de bespreking van organisatie uit de breedte of uit de diepte een uitvoerig pleidooi te leveren voor de derde herhalingsoefening. Maar laat ik thans tot die organisatie terugkeeren.

Ik vlei mij met de hoop zoeven de groote bezwaren te hebben aangetoond, die aan een te diepe organisatie ver- bonden zijn, waarbij ik nog wil opmerken, dat aan een stelsel van diepe organisatie een groot aantal herhalings- oefeningen onafscheidelijk verbonden is. Realiseeren wij ons wel, dat bij behoud van vijftien lichtingen zelfs drie herhalingsoefeningen ons in geenen deele voldoende waarborg verschaffen, dat de oudste lichtingen behoorlijk geoefend voor den vijand gebracht worden. Maar het zou o.i. al zeer verkeerd zijn om door middel van steeds later vallende herhalingsoefeningen, die toch inderdaad voor de erbij betrokkenen, althans op later leeftijd, hoe langer hoe bezwaarlijker worden, te trachten behoorlijk oefen- de oude lichtingen te krijgen.

Gelet op de zoeven door ons ontwikkelde bezwaren tegen het te velde brengen van al te oude lichten, is het veel beter om het leger wat minder uit de diepte en wat meer uit de breedte te organiseren. Natuurlijk eischt dat weer een straks te berekenen contingentsvermeerdering, maar vooraf willen wij opmerken, dat — en dit is een schijnbare tegenstrijdigheid — hoe meer lieden onder de wapenen moeten komen, hoe meer het volk gaat inzien, dat dit onder de wapenen komen tot de normale verplichtingen van den jongen mannelijken Nederlander behoort en dat dus de dienstplicht hoe langer hoe meer populair zal worden. Naar onze vaste overtuiging wordt de impopulariteit van onze dienstplicht voor een goed deel veroorzaakt door het feit, dat zoo velen daarvan vrij loopen.

De mogelijkheid tot organiseren in de breedte wordt in de eerste plaats — binnen de grenzen van het numeriek mogelijke — bepaald door de eischen van de vredesopleiding. Hoe meer men uit de breedte organiseert hoe meer beroepskader, hoe meer kazernement, hoe meer oefenterrein en oefengelegenheid men hebben moet en hoe meer geld dientengevolge de verdere opleiding kost. Ons huidige systeem van zeer diepe organisatie, met zwakke vredessterkten, weinig beroepskader en kleine kazernementen is een uitermate goedkoop systeem en het zal ook wel deswegen zijn ingevoerd.

Wij moeten dus in onze eischen bescheiden blijven en daarom staat ons voor den geest een leger, gerecruteerd uit 12 lichten. Ik zou U te veel met cijfers vermoeien indien ik al mijn berekeningen thans voor 12 lichten opnieuw ten tooneele voerde, maar ik kan U een denkbeeld van de consequenties geven, door mede te deelen, dat het contingent voor vijftien lichten met 25 à 30 % moet vermeerderd worden om tot 12 lichten te kunnen overgaan. In ronde cijfers verschaft mij dat het volgende staatje:

BENODIGD CONTINGENT

	15 lichtenen	12 lichtenen
tot en met defensiefonds	25.500 man	31.000 man
tot en met de wijzigingen sub III	4.090 „	5.000 „
Depôtsterkte 20 %	2.700 „	3.400 „
Totaal	32.290 man	39.400 man

In woorden beteekenen deze cijfers, dat men zonder invoering van de wijzigingen sub III en zonder verhooging van de depôtsterkte bij overgang tot 12 lichtenen reeds het systeem van vrijstelling van de kleinste helft der broeders uit een gezin in de wet moet opnemen. Wil men daarentegen de wijzigingen sub III doorvoeren en tevens de depôtsterkte vermeerderen, dan voert dit praktisch gesproken tot algemeene dienstplicht, d.w.z. tot afschaffing van alle vrijstellingen wegens broederdienst en derhalve tot een veel grootere vredessterkte met alle bezwaren van meer instructie-personeel en ruimer kazerneement, die daaraan verbonden zijn.

Thans, Mijne Heeren, kom ik nog tot een volgende épineuse kwestie en dat is *de eerste oefentijd*.

Zooals U allen bekend is, dienen de onberedenen, dus in hoofdzaak de infanterie, de kanonniërs bij de artillerie en de geniesoldaten, waaronder de pioniers slechts vijf en een halve maand.

Alvorens op deze aangelegenheid verder in te gaan, kan ik niet nalaten, nog met dankbaarheid gewag te maken, van de opheffing van het vooroefenings-instituut, dat zoo'n nadeelige invloed oefende op onze oefeningsvoorwaarden. Nu kunnen ten minste de volle vijf en een halve maand aan een gelijksoortige opleiding voor allen gewijd worden en dat is een belangrijke schrede voorwaarts.

Eveneens is reeds een groote verbetering, dat de opleiding tot dienstplichtig onderofficier tot een jaar verlengd is, waardoor in belangrijke mate is tegemoet gekomen aan het algemeen gevoelde bezwaar, dat ons dienstplichtig kader niet voor zijn taak berekend was.

Maar keeren wij terug tot den eersten oefentijd van $5\frac{1}{2}$ maand. Ten onzent is de eerste oefentijd steeds uitsluitend bezien uit een oogpunt van opleiding van den enkelen man, d.w.z. men stelde de vraag steeds aldus: „Kan ik in $5\frac{1}{2}$ maand, een burger zoodanig opleiden, dat hij als soldaat te velde bruikbaar is?" Maar zoo is de zaak niet juist gesteld. De eerste oefentijd in een leger van onze samenstelling heeft een drieledig doel:

1e. Zij is bestemd om den enkelen man de elementaire kennis van het militaire vak bij te brengen, zoodat hij daarna zijn plaats als geoefend man in goed aangevoerde grootere eenheden kan innemen.

2e. De eerste oefentijd moet voorts dienstbaar gemaakt worden, om aan de reserve-aanvoerders de gelegenheid te geven, zich met werkelijke troepen in het terrein te oefenen.

3e. De eerste oefentijd moet zoodanig zijn, dat er ten allen tijde een zekere hoeveelheid geoefend personeel beschikbaar is, om in de eerste nooden van de grensbewaking te kunnen voorzien.

Gaan wij deze drie zaken eens nader bezien.

Ad 1e. Onze eerste oefentijd van $5\frac{1}{2}$ maand is als het ware (Zwitserland daargelaten, doch dat heeft een totaal ander legerstelsel) een unicum in de militaire wereld en, zonderen wij ons zelve uit, ook een unicum in de geschiedenis van de militaire wereld. Nergens, in geen enkel ander land verbeeldt men zich, dat men in zoo korten tijd eenigszins geoefende mannen kan verkrijgen. En het was ook wel een zonderlinge sprong dien wij in 1922 maakten, toen wij, hoewel de oefenstof door allerlei nieuwe wapenen en allerlei nieuwe strijdmethoden zeer belangrijk werd uitgebreid, onzen eersten oefentijd gingen verkorten met ongeveer drie maanden.

De noodzakelijkheid om er nog iets van terecht te brengen, leidde tot een zeer ver doorgevoerde specialiseering, maar het is voor mij een zeer belangrijke vraag of wij in dezen niet te ver gegaan zijn. Ik heb het altijd een juist

beginsel gevonden, dat op het gevechtsweld nooit een mitrailleur, mortier of infanteriekanon mocht zwijgen, omdat de bedieningsmanschappen waren uitgevallen. Er moet altijd terstond een nieuwe bediening kunnen geformeerd worden, desnoods bestaande uit een enkele overgebleven specialist en verder maar handlangers, om deze wapenen ten allen tijde, ook na verliezen, nog in werking te kunnen brengen. Naar mijne meening, moeten dan ook alle infanteristen, minstens een zeer elementaire opleiding bij de mitrailleurs hebben, hetgeen niets afdoet aan de noodzakelijkheid om een deel van de lichter een speciale opleiding bij die wapenen te geven.

Maar nog afgezien van het bovenstaande is het tegenwoordig wel een algemeen erkende waarheid, dat men in onzen tijd in vijf en een halve maand geen geoefend strijder kan vormen. En men moet deze zaak weer van twee kanten bezien. Het is uiteraard een militair belang van de eerste orde, dat onze mannen voldoende geoefend zijn, maar anderzijds is de Staat niet gerechtigd om jonge mannen met onvoldoende oefening voor den vijand te brengen.

De krijgsgeschiedenis van eeuwen is daar, om aan te toonen dat onvoldoende materiele uitrusting en onvoldoende geoefendheid van den enkelen man, zich te velde wreken, door stroomen onnoodig vergoten bloed en wij zijn moreel niet verantwoord, om dat onze jonge mannen aan te doen. Zij hebben niet alleen den plicht om zich voldoende te oefenen, zij hebben tevens het recht om slechts als zij in voldoende mate opgeleid zijn, voor den vijand gebracht te worden. Het is wel eens goed, mijne Heeren, om dit wat sterk op den voorgrond te brengen, immers het is een vraag, met een ontkennend antwoord, of de lieden, die alsmaar aansturen op korten eersten oefentijd, daarmede onze jonge mannen wel een dienst bewijzen. Degenen, die voor zoo'n korten oefentijd ageeren, mogen zich de zware verantwoordelijkheid, die zij op zich laden wel eens ter dege realiseeren.

Om kort te gaan is mijne meening, dat de geoefendheid van onze vijf en een halve maanders onmogelijk aan de te stellen eischen kan voldoen. Temeer is dit het geval, indien er, zooals onder de bestaande dienstplichtwet het geval is, zoo weinig herhalingsoefeningen gehouden worden en het legerstelsel zoodanig is, dat er zeer ver uit de diepte moet geput worden.

Hoe meer lichten men oproept bij mobilisatie en hoe minder herhalingsoefeningen er gehouden worden, hoe grooter het kapitaal aan geoefendheid zijn moet, dat de enkele man in het begin medebrengt.

En het moet ons toch ook wel wat zeggen, dat overal elders de eerste oefentijd veel langer is en dat Z. M. Koning Leopold van België zeer onlangs een verlenging van den eersten oefentijd tot minstens twaalf maanden aankondigde. Waarom zouden wij alleen het dan in minder dan de helft van den tijd kunnen klaarspelen?

Ad 2^e. De aanvoering in ons oorlogsleger is in de subalterne rangen practisch geheel en in de hoofdofficiers-rangen ook voor een zeer belangrijk gedeelte gelegd op de schouders van reserve-officieren. Deze Heeren — wij spraken er bij de contingents-vermeerdering reeds over — hebben thans door het kleine contingent, door de weinige herhalingsoefeningen en door den korten eersten oefentijd veel te weinig gelegenheid tot oefening in hun rang. Wij hebben al deze zaken steeds maar uitsluitend bekeken uit het oogpunt van geoefendheid van den enkelen man, maar als wij ons het finantieele voordeel willen permitteeren van weinig beroepsaanvoerders en veel reserve-aanvoerders, dan moeten wij ook weer zorgen, dat die reserve-aanvoerders voldoende geoefend zijn met werkelijke troepen. Bovendien leert de ervaring, dat de animo bij de reserve-officieren om onder de wapenen te komen voor oefeningen met werkelijke troepen zeer groot is, terwijl het loopen van cursussen, het volgen van kader-oefeningen e.d. veelal als bezighoudery beschouwd wordt.

waarvoor de Heeren hun burger beroep of bedrijf liever niet in den steek laten.

Ad 3^e. De vrees voor strategische overvallen heeft de noodzakelijkheid doen ontstaan om als eerste en zeer beknopte veiligheidsmaatregel daartegen te allen tijde over een kleine hoeveelheid geoefende troepen te beschikken.

Volgens het huidige stelsel komt de infanterie in twee ploegen op. Reken ik nu op zeer bescheiden wijze, dat de man toch drie maanden onder de wapenen moet zijn, alvorens er ook maar over gedacht mag worden om hem in het vuur te brengen, dan heeft dus iedere lichtingsploeg gedurende $2\frac{1}{2}$ maand quasi-geoefenden en dat wil dus zeggen dat wij van de twaalf maanden van het jaar, gedurende zeven maanden geen enkele geoefende infanterist onder de wapens hebben. Het verspringen van de opkomst bij één der divisïën is in dezen een onvoldoende correctief.

Mijne Heeren, ik ben er zeker van dat wij allen zooals wij hier zitten, in het licht van den tegenwoordigen gespannen toestand in Europa dezen toestand onhoudbaar achten.

Nu zijn er verschillende zeer ingenieuze methoden uit te denken om aan de verschillende bezwaren van te korten eerste oefentijd tegemoet te komen, maar eenvoud is het kenmerk van het ware.

Ik vraag daarom.

a. een eerste oefentijd voor allen van 9 maanden, waarvan er zes benut worden voor de elementaire opleiding en drie voor oefening in compagnie's- en hooger-verband, vooral ten behoeve van de vorming van de reserve-officieren;

b. een opkomst in één ploeg, waardoor bij het huidige contingent per divisie de infanterie-sterkte ongeveer 3000 man wordt;

c. een verspringen van de opkomst divisiesgewijze met drie maanden, dus om de gedachten te bepalen

I	Divisie	1 Januari
II	„	1 April
III	„	1 Juli
IV	„	1 October

d. van iedere ploeg blijft telkens de helft, of ± 1500 man nog drie maanden onder de wapenen, voor de bezetting van kazematten en voor andere grensdiensten. Ik teeken hierbij aan, dat als de 4e groep per sectie terugkeert en de depôtsterkte tot 20 % wordt vermeerderd, het getal 1500 nog een belangrijke vermeerdering ondergaat. Tevens merk ik op, dat in deze 1500 man het kader niet is inbegrepen en evenmin de bedieningen van infanteriegeschut, luchtdoel-artillerie e.a. bijzondere diensten, die op soortgelijke wijze een blijvend gedeelte moeten leveren. Toch moet ik U doen opmerken, dat dit getal van 1500 wel erg klein is en dat ik het daarom wel zeer zou toejuichen indien niet de halve lichter, doch de heele lichter nog drie maanden beschikbaar bleef. Het ideaal is dus een eerste oefentijd van twaalf maanden, waarvan negen maanden gewone oefentijd en drie maanden grensdienst.

M. H. de tijd dwingt mij om van den eersten oefentijd af te stappen en ik ben mij bewust slechts hoofdzaken te hebben aangestipt. Ik moet thans nog enkele woorden wijden aan onze grensbewaking, voor zoover die althans met de heden avond te behandelen materie samenhangt.

Wij hooren in den laatsten tijd veelvuldig de meening verkondigen, dat het noodig is om het contingent te vermeerderen, ten einde afzonderlijke grenstroepen te kunnen oprichten. *Ik deel deze meening niet.*

Ik moet hierbij eenige strategische beschouwingen geven doch wensch vooraf nadrukkelijk op den voorgrond te stellen, dat deze beschouwingen geheel en al mijn persoonlijk inzicht weergeven en niets te maken hebben met

de strategische veiligheid zooals die thans is of ingevolge getroffen maatregelen in de naaste toekomst worden zal.

In stel op den voorgrond, dat het eerst doel van een strategische overvalling zijn zal, *het verstoren van onze mobilisatie.*

Ik acht de kans op een strategische overvalling in vol- len vreedestijd, zonder dat er eerst eenige dagen of zelfs misschien weken van spanning zijn voorafgegaan, weinig waarschijnlijk. Hiertegen zou bovendien practisch gespro- ken weinig te doen zijn, want om tegen een dergelijke manoeuvre afdoende beschermd te zijn, zou men perma- nent een dusdanige hoeveelheid troepen aan de grenzen moeten hebben, dat n.m.m. hierover niet te denken valt. Dat springt duidelijk in het oog indien wij de lengte van de zwaar versterkte Fransche Oostgrens vergelijken met onze niet versterkte grenzen. Wij zouden dan minstens evenveel troepen voor grensbescherming beschikbaar moeten hebben als thans de Franschen, hetgeen voor onze verhoudingen niet uitvoerbaar is. Maar als wij boven- staande theorie aanvaarden, dan ontstaat de mogelijkheid om bij het begin van de spanning grenstroepen onder de wapenen te roepen. Laten wij hierbij bedenken, dat een zeer tijdige gedeeltelijke en zelfs algemeene mobilisatie een luxe is, die kleine landen, welke geen agressieve politiek voeren, zich veroorloven kunnen, gegeven dat de groote mogendheden die kleine landen toch nooit van offensieve bedoelingen kunnen verdenken.

Indien in dagen van spanning een groot rijk mobili- seert, beteekent dat bijna onvermijdelijk oorlog; voor een klein land geldt dit zeer zeker niet.

Ik hoop, dat men zich ten onzent hier in voorkomend geval ter dege rekenschap van zal geven. Het is een be- slist voordeel voor de kleine landen, maar dan moet met de oproeping der grenstroepen zeker niet gewacht worden tot de vóór-mobilisatie. Deze toch is een deel van de mobilisatie, terwijl de grenstroepen juist moeten dienen om de mobilisatie te dekken.¹

Om nu grenstroepen te krijgen kan men drie methodes volgen:

- a. vrijwilligers korpsen;
- b. een afzonderlijk grenscorps, bestaande uit dienstplichtigen, niet behoorende tot de thans reeds bestaande oorlogsonderdeelen;
- c. bestaande oorlogsonderdeelen door een tijdige, gedeeltelijke mobilisatie oproepen.

Ad a. Vrijwilligerskorpsen zijn duur en zelfs zeer duur en daardoor wordt men als het ware gedrongen de sterkte minimaal te maken en komt men er toe om in tijden van bezuiniging ontstane vacatures niet aan te vullen. Bovendien is de grensdienst uitermate eentonig en gaan de grensvrijwilligers zich vervelen, terwijl zij hun velen vrijen tijd zullen vullen met het verzinnen van grieven. In ieder geval lijdt de geest van die vrijwilligers zeker onder den eentonigen grensdienst.

Ad b. Een afzonderlijk dienstplichtig grenscorps acht ik niet wel uitvoerbaar, omdat de cijfers die ik in den loop mijner voordracht heb ten tooneele gevoerd, aantoonen, dat indien de verschillende door mij gewenschte verbeteringen inderdaad tot stand komen, het beschikbare contingent niet meer zal toelaten, om ook nog een grenscorps van voldoende sterkte op te richten.

Ad c. Uit het over de beide vorige systemen door mij naar voren gebrachte volgt wel, dat ik het tijdig oproepen van bestaande oorlogsonderdeelen als de eenig mogelijke oplossing beschouw. Ik acht die taak ook geheel in overeenstemming met de rol van territoriale verdediging, die aan de hooggenummerde regimenten in den regel wordt toebedeeld en acht het voorts een zeer groot voordeel, dat men door deze oplossing in veel mindere mate aan een minimum-aantal grenstroepen gebonden is. Ik mag U in dit verband verder verwijzen naar het artikel van Zijne Excellentie Luitenant-Generaal b. d. W. E. van Dam van Isselt getiteld: „Onze Grens- en Kustdekking” in het Haagsche Maandblad van October 1936. De

hoofdpijnen van het daarin geleverde betoog dekken zich met mijne inzichten ter zake. Echter moet ik opmerken, dat het opkomen van Schr.'s grenstroepen pas bij vóór-mobilisatie een ondeugdelijk middel is, omdat zooals ik reeds zeide, en ook volgens Schr. die grenstroepen juist de mobilisatie moeten dekken. Ook betreur ik zeer, dat Schr., sprekende over grensdekking, anders dan door kazematten aan de groote rivieren, zijne uitlating op blz. 346 van zijn artikel luidende: „Hoe eer men dit vraagstuk onder de oogen ziet, hoe beter”, gedaan heeft. Dit heeft voor de buitenwacht de beteekenis dat er door Regeering en militaire autoriteiten in dit opzicht niets gedaan zou zijn, hetgeen uiteraard een ernstige nalatigheid zou beteekenen. Had de Generaal tevoren eens overleg gepleegd met de militaire autoriteiten, dan zou hij vernomen hebben dat de noodig geachte maatregelen niet alleen reeds zijn vastgesteld, maar ook reeds in een dusdanig stadium van uitvoering zijn, dat zij thans reeds op ieder gewild oogenblik in werking kunnen gesteld worden. De uitroep van Schr. aan het einde van zijn artikel, luidende: „Doet het nu. Safety first” loopt dus evenzeer achter de feiten aan. De op de Regeering en de militaire autoriteiten geworpen blaam was dus totaal onverdiend en dit had zeer goed kunnen voorkomen worden.

M. H. Ik moet gaan eindigen, maar wil dat niet doen zonder nog zeer in het kort geresumeerd te hebben.

Ik vraag dus wijziging van onze dienstplichtwet op de volgende punten:

1e. Het uit de wet verwijderen van het getal aangevende het contingent;

2e. Het in de wet opnemen als systeem van vrijstelling wegens broederdienst van de kleinste helft der broers, waardoor een contingent mogelijk wordt van 32.000 man, waarmede met behoud van vijftien lichten alle door mij voorgestelde wijzigingen kunnen worden doorgevoerd en ik in de grootere depôtsterkte een middel

heb om de bemanning van luchtdoelgeschut, infanteriegeschut, mitrailleurs e.d. te versnellen;

3e. In de wet opnemen van de derde herhalingsoefening;

4e. De eerste oefentijd bepalen op negen maanden, voor de onberedenen, met opkomst in één ploeg, drie maanden verspringen bij de divisiën en een blijvend gedeelte van $\pm 50\%$, maar nog liever van de geheele lichterij der infanterie gedurende drie maanden.

Eer wij ons leger volgens dit nieuwe systeem hebben omgebouwd zullen wel enkele jaren verlopen zijn en dan is de tijd aangebroken om de vrijstelling wegens broederdienst geheel af te schaffen en dus de algemeene dienstplicht in te voeren, ten einde te geraken tot een oorlogsleger, gerecruteerd uit 12 lichterijen.

Ik heb gezegd.

STELLINGEN.

1. Met het huidige contingent kan onze weermacht, zooals die thans bestaat, reeds niet van een voldoende aantal menschen voorzien worden.

2. Als straks luchtdoelgeschut, infanteriegeschut e.a. materieel van het defensiefonds bij de weermacht worden ingedeeld, zijn daarvoor geen menschen beschikbaar, tenzij men andere onderdeelen verzwakt.

3. Gelet op het sub 1 en 2 vermelde is contingentsvermeerdering onafwijsbaar noodzakelijk.

4. Ook ter wille van versterking onzer infanterie en van het verschaffen van meer oefengelegenheid aan reserve-officieren is contingentsuitbreiding noodig.

5. Een verlenging van den eersten oefentijd voor de onbereden wapens is noodzakelijk.

6. Een vermindering van het aantal lichten, waaruit het oorlogsleger gerecruteerd wordt is noodig, evenals het wederom invoeren van een derde herhalingsoefening.

7. Een verdere verlenging van den eersten oefentijd van sommige categoriën is met het oog op een voortdurende strategische veiligheid tegen overvallen noodzakelijk.

De Voorzitter. M. H. Ik dank den Generaal von Geusau voorloopig voor zijn belangwekkende rede.

Ik verzoek U in de pauze de bestuursverkiezing te doen plaats hebben. Er moeten dus vijf bestuursleden gekozen worden n.l. twee voor de periodiek aftredende bestuursleden, zijnde Overste Carstens en ik zelf, welke zooals U weet herkiesbaar zijn en voorts drie nieuwe bestuursleden ter vervanging van den Schout bij Nacht Furstner en de Majoors Struyvenberg en Bakkers, welke uit het bestuur getreden zijn.

Ik stel U voor thans 15 minuten pauze te houden.

Luitenant-Generaal b. d. W. J. C. Schuurman.

Mijnheer de Voorzitter, Mijne Heeren,

Het groote urgente belang van het onderwerp van dezen avond brengt mij er toe nog weer eens aan de gedachtenwisseling in onze vereeniging deel te nemen en enkele opmerkingen te maken naar aanleiding van de heldere doorwrochte rede van den inleider, mijn vriend Alting von Geusau.

Laat ik beginnen met een kleinigheid en wel deze, dat in den beschrijvingsbrief het onderwerp onzer bespreking is gesteld in den vragenden vorm. Gehoord den inleider mag ik wel aannemen, dat eigenlijk bedoeld was te zeggen:

„De onmiddellijke herziening van de dienstplichtwet is „urgent” en zulks niet met een „vraagteeken”, maar met een drievoudig „uitroepeteeken” daarachter.

Wanneer wij de van kracht zijnde dienstplichtwet beziën, moeten wij er wel aan denken, dat deze als een noodwet moet worden beschouwd, waarin de toenmalige Minister van Dijk heeft vastgelegd het uiterste wat hij destijds — toen men dreigde met eene vermindering van de lichte tot 13.000 man — voor de weermacht kon verkrijgen. Dit, in zulk een licht beziën „verdienste-lijke” werk moet uit den aard der zaak de sporen dragen

van de omstandigheden, waaronder het tot stand is gekomen.

Betrekkelijk lang heeft men met deze wet genoeg genomen, omdat men steeds — den laatsten tijd wel wat tegen beter weten in — bleef rekenen op het functioneeren van het Volkenbondsinstituut.

Intusschen zijn er tal van feiten voorgevallen, welke een langer berusten ontoelaatbaar maken. Ik noem er enkele: het falen van den Volkenbond in de Abessijnsche aangelegenheid, de herbewapening van Duitschland, de openlijke erkenning in onze Volksvertegenwoordiging door den Minister-president, Minister van Koloniën, Minister van defensie ad interim, dat onze lichte te klein is, het dienstverband te lang, het aantal herhalingsoefeningen te gering. Hiermede is de basis voor de tegenwoordige regeling vervallen, de wet moet grondig herzien, of beter, er moet een geheel nieuwe wet komen, welke een andere geest ademt. Aangezien dit laatste niet op korten termijn is te verwezenlijken, zal het noodig zijn de bestaande wet met spoed te ontdoen van de belemmeringen, welke aan eene verbetering van de door den Minister genoemde feilen in den weg staan. Alzoo: Algemeene dienstplicht met opheffing van de vrijstelling wegens broederdienst (het is niet onbillijker dat van vier zoons er vier dienen, dan dat een eenige zoon dient), algemeene eerste oefentijd van een jaar, vier herhalingsoefeningen.

Het lijkt veel wat ik vraag, maar de noodtoestanden door den inleider zoo duidelijk onthuld en de zorgwekkende internationale toestand laten geen halve maatregelen meer toe.

De inleider heeft daarbij nog aangenomen, dat er feitelijk thans een contingent zoude zijn van $\pm$ 24.000 man. Dit is niet zoo (het zou ook in strijd zijn met de wet); wanneer er in een jaar 24.000 dienstplichtigen worden opgeroepen, dan beteekent dit, dat er in vorige jaren een gat is van 4.500 man, dat op deze wijze moet worden gestopt.

En slechts gedeeltelijk gestopt wordt.

Wanneer men binnen kort de beschikking mag krijgen over meer dienstplichtigen, dan wil ik nog waarschuwen tegen een al te nauwe berekening van wat voor een bepaald onderdeel noodig is. Zulk eene berekening faalt immer en steeds aan de negatieve zijde.

Tot mijne verwondering heeft inleider gezwegen over de zoo hoog noodige uitbreiding van de luchtmacht. Wanneer men het nog niet wist, dan leert de ondervinding in Abessinië en Spanje toch wel weer zeer duidelijk van welk een ingrijpenden invloed het optreden der luchtstrijdkrachten is op het verloop van den strijd. Onze te lang verwaarloosde luchtmacht behoort minstens de beschikking te krijgen over 10 % van het oorlogsbudget en over het personeel dat zij behoeft, zonder eenige beperking.

Wanneer aan mijne wenschen wordt voldaan, dan zal het mogelijk zijn het nieuw aan te schaffen materiaal in een minimum van tijd van het noodige bedieningspersoneel te voorzien en de troepen van het veldleger, en dus ook van de reserveregimenten, te verjongen.

Men moet er daarbij aan denken vooral zoo spoedig mogelijk de opleiding van een zoo groot mogelijk aantal reserve aanvoerders ter hand te nemen, opdat wij niet weer — als vroeger — zullen beschikken over een groot aantal soldaten zonder passende encadreering.

Eene algemeene oefening, als door mij bedoeld, zal vragen: Kazerneruimte (de tegenwoordige techniek stamppt alleszins voldoende barakken in ongelooflijk korten tijd uit den grond), instructeurs (de slechte economische omstandigheden maken het mogelijk een voldoende aantal reserve officieren — onderofficieren onder de wapenen te laten komen, aanvankelijk wellicht als hulp, later als volledig instructeur). Zeker geldt hier het woord: „waar een wil is, is ook een weg.” —

Eene belangrijke aangelegenheid, waaraan te denken valt, en welke goed geregeld veel weezin tegen den militairen dienst weg zal nemen, bestaat hierin, dat in de

nieuwe wet moet worden opgenomen een verbod om een tewerkgestelde te ontslaan uit zijne betrekking wegens opkomst onder de wapenen wegens herhalingsoefeningen. Wanneer de dienstplicht werkelijk algemeen wordt, zullen de moeilijkheden ten deze bij opkomst voor eerste oefening veel minder zijn dan thans.

Eindelijk mag ik er op wijzen dat, welke maatregelen men ter versterking van de weermacht ook moge nemen, het resultaat daarvan altijd onvoldoende zal blijven, wanneer een en ander niet wordt gedragen door de geestdriftige wil van het Nederlandsche Volk in zijn overgrote meerderheid. In dit verband heeft het mij getroffen, dat toen er dit najaar gelukkig eindelijk, na vele jaren van verzuim, weder legeroefeningen werden gehouden, de couranten — bij wijze van geruststelling — zich haastten mede te deelen dat er na afloop der oefeningen geen revue zou worden gehouden. Nu is het uit den aard der zaak de uitsluitende bevoegdheid der militaire autoriteiten om uit te maken of er al dan niet tijd en geld is om eene revue te organiseren. Daarover spreek ik dus niet. Maar ik wil opkomen tegen de gedachte alsof eene revue, zooveel mogelijk toegankelijk voor het publiek, iets minder wenschelijk of onnoodig zou zijn. Verleden jaar woonde ik in Zwitserland na afloop der manoeuvres de revue bij van de IVde Divisie, welke ter sterkte van ruim 20.000 man, daaraan had deelgenomen. Op een uitgestrekt weideterrein waren eidelooze tribunes opgeslagen, welke geheel door een geestdriftig publiek waren gevuld. De troepen die, als altijd uitstekend uitgerust, hun uiterste best deden om in het door de regen doorweekte terrein zoo goed mogelijk te defileeren, werden levendig toegejuicht. Gedurende het meer dan twee uren durende defilé, waren de toejuichingen niet van de lucht. De Zwitsers waren fier hun leger aan vreemdelingen te kunnen toonen. Een eenvoudig man zeide mij: „Onze voorvaderen hebben ons een heerlijk mooi en vrij vaderland nagelaten, wij moeten ons de noodige opoffe-

ringen getroosten om dit ongeschonden aan onze kinderen over te dragen”.

Geldt dit niet evenzeer voor Nederland?

En het geld?

Het kleine Zwitserland heeft een extra budget van 235 millioen francs toegestaan om de weermacht op peil te brengen. Toen daarvan onlangs een gedeelte van 80 millioen werd uitgegeven tegen de lage rente van 3 % werd door dit kleine volk, welks voornaamste — de vreemdelingen — industrie evenzeer van de crisis heeft geleden als ons land, voor meer dan 300 millioen ingeschreven. En de regeering... zij aanvaardde dit geheele bedrag, zodoende al dadelijk een defensiefonds vormende.

Is ditzelfde in Nederland niet mogelijk?

Ik ben er van overtuigd dat, wanneer de leemten en behoeften van onze Weermacht zonder verdoezeling aan den volke worden verkondigd, het Nederlandsche Volk in dezen historischen tijd, nu de wereld alom op zijn grondvesten wankelt, voortgestuwd door het enthousiasme van jong Nederland, niet zal nalaten zijn plicht ten volle te vervullen.

Ik heb gezegd.

Majoor Gen. Staf T. J. Reeser.

Mijnheer de Voorzitter, Excellenties, Mijne Heeren.

Ik vind het een voorrecht, dat U mij toestaat hedenavond enkele woorden in het midden te brengen.

Ik mag dan wel beginnen met te verklaren, dat ik het met de door den inleider verdedigde stellingen geheel eens ben.

Dat ik het woord gevraagd heb, dient dus alleen om uiting te geven aan de belangstelling, die het onderwerp voor mij heeft.

Dit onderwerp nu, dat de geachte inleider hedenavond op zoo boeiende wijze heeft behandeld, is behalve interessant voor ons beroepsofficieren, tevens een teer punt.

Uit hoofde van mijn functie bij het Hoofdkwartier van het Veldleger vrijwel op de hoogte zijnde van de ter zake dienende voorstellen van de hoogste legerautoriteiten, moet ik wegens het geheime karakter toch hierover zwijgen.

Wel vermeen ik te mogen vaststellen, dat ter verzekering van de veiligheid van Nederland onder de huidige militair-politieke omstandigheden ingrijpende daden van de Regeering niet kunnen worden ontbeerd.

Het maken van plannen, hoeveel hoofdbreken dat aan de ontwerpers ook kost en hoe vernuftig zij ook mogen worden opgezet, geeft hoegenaamd niets, als zij niet door „daden” worden gevolgd.

Als voorbeeld kan men — in abstracto geredeneerd — nog zooveel schakeering brengen in het aantal mobilisatie en voorbereidende mobilisatie-telegrammen; deze telegrammen leveren echter geen enkel daadwerkelijk rendement, indien zij in voorkomend geval niet *tijdig* worden uitgevaardigd.

Hierbij moet aan „tijdig” de eisch worden gesteld, dat een onverhoopt ons aanvallende vijand bij het binnendringen van ons grondgebied zoo dicht mogelijk bij de Rijksgrens een parate macht tegenover zich vindt.

Om de ongunstige tijdsfactoren op te heffen althans zooveel mogelijk te elimineeren, zal men — de inleider behandelde dit reeds bij stelling 7 — op de een of andere manier moeten zorgen voor een voldoende steeds aanwezige vredessterkte aan geoefenden.

De geest van de Nederlandsche troepen is goed, in plichtsgetrouwheid, good will en vaderlandsliefde doen zij naar mijne vaste gelukkige overtuiging in geen enkel opzicht onder voor de soldaten der ons omringende landen.

De verschillende groote oefeningen onzer weermacht zijn daarvan het bewijs, zooals ik alleen maar wil wijzen op de laatste legermanoeuvres, waarbij — speciaal in aanmerking genomen de vorming van de onderdeelen uit slechts kort te voren opgekomen herhalingslichtingen, na-

genoeg geheel geëncadreerd met verlofsofficieren en — kader — bijzonder hooge eischen aan de troepen werden gesteld.

Hun aantal, hun oefeningstijd en de daarmee samenhangende graad van geoefendheid zijn echter — de inleider legde ons dat zoo duidelijk uit — ondanks den niet te ontkennen goeden invloed van de met ruime opvatting toegepaste „wenken” en de door den Commandant van het Veldleger ingevoerde zoo uiterst nuttige z.g. drie-daagsche bataljonsoefeningen en oefeningen in oorlogsverbanden, te gering, terwijl er bovendien een te kort aan moderne technische hulpmiddelen bestaat.

Onze troepen, in het bijzonder onze infanterie, zijn om het zoo uit te drukken niet „hard” genoeg.

Dat hieraan een langere oefentijd tegemoet komt, blijkt duidelijk uit een vergelijking tusschen de infanterie en de cavalerie met haar langeren 1e oefeningstijd.

In die richting moeten we dus ook met onze infanterie, want Mijne Heeren, ik stel er prijs op te verklaren, dat loopen, aldoor maar loopen, den geheelen langen weg nog zwaarder is dan een lange afstandsrit te paard.

Welk een zware verantwoordelijkheid zou een Regeering, die — de nooden van onze troepen kennende — aan deze inwendig zeer goede troepen desondanks met bewustheid de middelen ter afdoende verbetering zou onthouden, op hare schouders laden.

Mijne Heeren, ik ben er van overtuigd, dat de Regeering niets liever wil dan deze tekortkomingen inderdaad op te heffen, doch dat zij zich daarbij belemmerd acht door de financieele zijde van het vraagstuk, hetwelk bij al de goede eigenschappen toch steeds een teer en zwak punt van ons handelsvolk vormt.

Daarom geloof ik, dat het ons aller plicht is, zoowel als burger als als militair, om door woord en geschrift de Regeering in de overtuiging te sterken, dat het Nederlandsche Volk in zijn groote geheel het treffen van de noodige doeltreffende maatregelen in het belang van de landsverdediging en dus in dat van zijn blijvende onafhankelijk-

heid wensch, dat het bereid is hiervoor de noodige offers te brengen.

Moge dan al deze uitingen te zamen Harer Majesteits Regeering inspireeren tot *groot*e daden, opdat als eenmaal de nood aan den man mocht komen, we tegenover den aanvaller een voldoende aantal *gelijkwaardige* soldaten kunnen stellen niet alleen wat den geest aangaat, doch ook wat betreft geoeffendheid en uitrusting.

Daden dus tot heil van een krachtige en doeltreffende landsverdediging en daarmede tot heil van

ORANJE EN NEDERLAND.

Ik heb gezegd.

Gep. Luitenant-Generaal W. E. van Dam van Isselt.

M. d. V. | M. H.!

Had ik niet van huis uit het voornemen gehad deel te nemen aan dit debat, dan zou de geachte Inl. mij daartoe toch uit mijn tent hebben gelokt met zijn kritiek aan het einde zijner voordracht op een door mij geschreven tijdschriftartikel. Ik wijs haar af op gronden, waarover aan het slot.

Inl. heeft alle 4 uit een oogpunt van legervorming belangrijke punten van de Dienstplichtwet behandeld. Vooraf ga de opmerking van algemeenen aard, dat ik hem wél watorsch acht in zijn eischen; het luidt *overal* meer: contingent, eerste oefeningstijd, herhalingsoefeningen, blijvend gedeelte, infanteriegeschut, ver dragende artillerie, pioniers, enz. Laat ons praktisch blijven en bedenken: „mit Worten lässt sich trefflich streiten, mit Worten ein System bereiten" (Faust). Het Logegebouw en het Binnenhof zijn twee!

Wat lo. het *contingent* betreft, wordt een pleidooi voor vergrooting langzamerhand het intrappen van een open deur. Deskundigen op het gebied van legervorming wisten sedert 1922 met wiskundige zekerheid, dat het verminderen van de lichtingssterkte, toen er nog 24 reservebataljons

bijkwamen en het aantal steeds beter verzorgde neven-diensten telkens toenam, op den duur moest spaak loopen. Dit is geschied sedert wij de oorlogswinst der groote mobilisatielichtingen kwijt zijn en het zal telkens erger worden naarmate meer uit het Defensiefonds te verkrijgen nieuwe wapenen in de sterkte komen.

In 1930 heb ik in een Mil. Spect. artikel aangetoond, dat het Hoofdwapen als naar gewoonte het kind van de rekening werd. Het doet mij veel genoegen, dat Inl. in aansluiting daarbij de door hem bepleite contingentsuitbreiding in de eerste plaats dienstbaar wil maken om de „bloedarmoede" onzer Infanterie op te heffen, haar verminking van 1 Oct. 1929 met bijna $\frac{1}{4}$ te niet te doen. Vergeleken met België met zijn bijna even talrijke bevolking maakt ons buitengewoon klein contingent een armzalig figuur. In het V. V. der Tweede en der Eerste Kamer op het Defensiefonds heeft men den Minister aangespoord tot contingentsuitbreiding (28.000 man bij 12 lichten). Vooral voor een klein land is groote breedte van den dienstplicht van uitnemend belang; de diepte is, ten deele sluimerend, steeds aanwezig.

Ik ga dus geheel accoord met de stellingen 1 t.m. 3, doch denk, dat onze Volksvertegenwoordiging er niet voor zal zijn te vinden de grootte van het contingent uit de wet te lichten. Men rekene het niet zóó precies uit als Inl., doch neme een rond; ruim getal, waarin speling voor eerstvolgende nooden. Een doelmatig middel is voorts te rekenen op een reeds in 1930 door mij aanbevolen sterkte van 20 % voor de depots, 1) thans ook door Inl. betrokken in den kring zijner beschouwingen; daarin zit wel eenige perspectief voor latere nieuwe formatiën. Wellicht de beste oplossing is de toen mede aanbevolene, n.l. terug te keeren tot een vast percentage van de (mannelijke) bevolking, waardoor „automatisch de gelegenheid wordt geopend op de eenvoudigste wijze te voorzien in zich voordoende, nieuwe behoeften". 2)

1) Militaire Spectator. 1930, blz. 520.

2) Idem, 583/4.

2o. *Verlenging van den eerste-oefeningstijd* (stelling 5) acht ik een der minst urgente desiderata. Ons nieuwe leger is een militieleger, opgebouwd, zij het met eenig gradueel verschil, in den geest van het Zwitsersche. Aan een groot aantal herhalingsoefeningen moet dus veel waarde worden toegekend om 1o. jaarlijks een soort proefmobilisatie te houden; 2o. de aanvoerders te kunnen doen oefenen met oorlogsverbanden. N.m.m. moet men reeds hierom het zwaartepunt der verbeteringen leggen bij de herhalingsoefeningen. Daar komt nog iets bij.

M. de V.! Alvorens dat uit te spreken, moet ik even teruggrijpen naar de laatste maal, dat ik van deze plaats met Inl. debatteerde. Ik deed toen *uit volle overtuiging* o.m. als mijn meening kennen, dat men de a.s. beroepsofficieren niet al te zeer moet volproppen met voortdurend wisselende details: versobering in de leerstof. Uit het verslag bleek mij later, hoe Inl. in zijn slotwoord had gezegd, dat ik mij de aangehaalde woorden zeker in een onbewaakt oogenblik had laten ontvallen. Om nu niet andermaal aldus „op de hem eigen forsche wijze en vlot” — ik citeer hier een ouderen Militaire Spectator — op een zijspoor te worden gerangeerd, constateer ik hier als mijn strikt bewaakte, z.g. onbewaakte overtuiging, *dat de eerste oefeningstijd moet bedragen het van militair standpunt toelaatbaar minimum, niet meer, wellicht iets minder*. De dienstplichtigen mogen in het leger niet gaar gezeurd, zij *moeten* in den kortst mogelijken tijd klaar worden gestoomd krachtens een edelen wedijver om in een minimum van tijd een maximum te bereiken. Ik mocht dit standpunt hier in veelbewogen tijden voorjaar 1919 op grond van een langdurige troepenervaring verdedigen en mijn overtuiging is sedert dien ongeschokt gebleven in de hogere rangen en het na-oorlogsche leger. De mannen, gewend aan kort, doch krachtig dienen, weten, bij mobilisatie opkomende, *dat het in 't leger ernst is met den dienst*. Men zal meer van zulk

een troep kunnen vragen; de manschappen zullen, willig, uit eigen beweging meer geven. ¹⁾)

Het moderne leven staat geheel in het teeken van efficiency; mede het leger moet leidend hierin voorgaan: bij de opvoeding en opleiding van dag tot dag voortschrijdend aan de hand van sobere, goed sluitende oefenprogramma's, welke als een wet van Meden en Perzen in acht worden gehouden en waaraan de officieren een groot persoonlijk aandeel nemen. ²⁾)

Alleen indien er in het leger een zeer energiek gebruik wordt gemaakt van den tijd, kan onze krijgsmacht een levenwekkende bron van volkskracht en energie in ons staatsbestel vormen; tevens de eenige voorwaarde, waaronder de militaire dienst populair kan zijn in onze zeer mercantiel ingestelde toonaangevende kringen, die van geldwereld, handel, scheepvaart, nijverheid enz.

Psychologische factoren van zeer uiteenlopend karakter eischen dringend den eerste-oefeningstijd zóó klein te houden als eenigszins toelaatbaar is. Nood leert bidden.

Er zij als bijkomstigheid van beteekenis op gewezen, dat ons tegenwoordig vredeslegerstelsel van 2 x een ploeg van 5½ maand + herhalingsoefeningen in elkaar past als een legkaart, welke nog nauwer zal gaan sluiten bij vrij aanzienlijke vergrooting van het contingent. Wordt de eerste-oefeningstijd gebracht boven 6 maanden, dan stort het 2-ploegenstelsel ineen, wat de legering betreft; men zal dan moeten komen tot gebruik van de minst ongeëigende forten, heropening van minder geëigende, meest kleine, verlaten garnizoenen of aanzienlijken bouw van kazernes en magazijnen. Hier geldt dus: „bezint eer gij begint”. Reeds thans leidt het over elkaar vallen van 2 ploegen tot beteekenende bezwaren.

3o. en 4o. *Vermindering van het aantal lichten; wederinvoering van een derde herhalingslichting* (stelling

---

¹⁾ Krijgswetenschap. 1918/9, blz. 261.

²⁾ Mavors, 1918. Hoe vormt men een goed militair troepenonderdeel?

6), die laatste ongetwijfeld in de eerste dienstjaren van de hooggenummerde regimenten. Met het cadeau doen van lichteningen zal men voorzichtig moeten zijn om met de andere hand niet weer weg te geven, wat men met de eene erbij neemt, n.l. de contingentsuitbreiding. Zien wij niet voorbij, hoe de huidige toestand dusdanig is, dat bij mobilisatie op verschillende plaatsen dadelijk een beroep zou moeten worden gedaan op de z.g. aanvullingsreserve van 35- tot 40-jarigen. Met instemming vernam ik dan ook, dat Inl., ondanks zijn contingent van 32.000 man, vermindering van het aantal lichteningen tot 12 verschuift naar zijn *tweede* stadium. Wanneer men in onze krijgsmacht rekent op 20 % voor de depots, zullen daarin ongeveer de 13e t.m. 15e lichter terecht komen, dus alleen 20- tot 32-jarigen *direct* tegenover den vijand worden gebracht. Bovendien heeft de 35-jarige leeftijd van oudsher gegolden als die, waarop onze staatsburger trad uit de georganiseerde krijgsmacht.

Wat het aantal herhalingsoefeningen betreft, deed ik reeds opmerken, dat in uitbreiding daarvan voor mij mede het zwaartepunt valt. Nog onlangs heb ik daarop in het Haagsch Maandblad aangedrongen in verband tot onze grens- en kustdekking. Mijne Heeren! Hebben wij met onze 15 tot 20 lichteningen een krijgsmacht van 72 of van tweemaal 72 bataljons? Door uitbreiding van het aantal herhalingsoefeningen moeten wij onze in het duister verdwenen bis- of hooger genummerde regimenten weer voor den dag brengen; eerst dan wordt de uitnemende maatregel, waartoe minister van Dijk in 1922 den grondslag heeft gelegd: niet alleen 24 actieve regimenten doch ook 24 hoog genummerde *daarachter*, recht werkelijkheid. Laatstbedoelde regimenten moeten worden geoefend in de voor hen aangewezen taken: grens- en kustdekking; territoriale verdediging, inclusief kleine oorlog; dienst in liniën en stellingen, op onderwaterzettingen, plassen enz. Nu alles door het Veldleger gaat of daaruit voortkomt, worden onze oefeningen voor een klein, zeer bijzonder land eenzijdig.

Ik moge even in herinnering brengen, hoe wij het stelsel van een groot aantal lichten in 1901 zijn ingegaan met een eerste-oefeningstijd van gemiddeld $6\frac{1}{2}$ maand, in effect wellicht gelijk te stellen met de $5\frac{1}{2}$ maand van thans. Gevraagd werden destijds 6 herhalingsoefeningen, verkregen 5. Vooral zij, die, in tegenstelling tot den Inl., het zwaartepunt *hier* zoeken, moeten er derhalve minstens 4 vragen, waarvan de laatste 2 binnen de jaren van de hooggenummerde, meer territoriale regimenten. Ook onze voormalige landweer had er aanvankelijk 2.

50. Tot slot een en ander over stelling 7. Zij valt buiten de 4 hoofdpunten der Dienstplichtwet. Inl. oordeelt dat verkapt „blijvend gedeelte” noodig in verband met zijn eisch, tot permanente bezetting van de Maas- en IJsselkazematten. Hier betreden wij het actueele terrein van de dekking tegen moderne strategische overrompelingen, waarmede een afzonderlijke avond ware te vullen. De toepassing van stelling 7, zooals Inl. zich die denkt: de infanterieploegen der 4 Divisiën verspringend met 3 maanden en dan elke 3 maanden het blijvend gedeelte van een andere Divisie in die kazematten, als regel van korpsen, die op het betrokken front niet thuis behooren, lijkt mij gekunsteld. Met het rondhangen in en om de kazematten zal in 3 maanden meerendeels worden verloren, wat in 6 tot 9 maanden eerste-oefening werd opgebouwd (het Indische postenleger contra het mobiele van van Heutsz-Colijn). Het slot van Inl.'s voordracht bracht mij eenige verrassingen, want uit stelling 7 had ik afgeleid, dat hij zijn grensdekking vrijwel uitsluitend zoekt in dat blijvend gedeelte en in de lijnen der kazematten, die van Maas en Geldersche IJssel. Ik had mijn kritiek dus reeds klaar: de lijnen van weerstand te ver achterwaarts, waardoor belangrijke vóór- en nevengebieden onbeschermd blijven; de uitgetrokken krachten absoluut onvoldoende. Gelet op stelling 7 mocht ik allerminst hopen in Inl. een medestander te zullen vinden van het stelsel, onlangs kort door mij ontwikkeld in het Haagsch Maandblad. Ik dank den Inl. voor den geboden

steun en de waardeerende woorden omtrent dat artikel. Met voldoening vernam ik:

1o. dat ook hij een onverhoedschen overval uit het O. zonder de minste voorbereidende politieke spanning wel voor uitgesloten houdt. In mijn artikel gaf ik te kennen, dat n. m. m. aannahme van hêt omgekeerde niet den minsten steun vindt in de *volkomen te verwachten en begrijpelijke* herbezetting van het eigen Rijnland. Mocht het Duitsche volk tot een dergelijken onverhoedschen aanval op Nederland overgaan, ik houd mij overtuigd, dat het de geheele beschaafde wereld tegen zich krijgen en als in 1914/'18 andermaal tot slot door Engeland en Amerika gewurgd worden zou. M. H.! Wanneer de hemel invalt zijn wij allen dood; tegen een aanval als evenbedoeld zou slechts kunnen baten alle weerbare mannen gewapend achter de O. grens te leggen en de vrouwen het geheele achterland te doen bedienen;

2o. dat ook Inl. in het door een *klein land zeer vroegtijdig* mobiliseeren niet de minste agressie ziet, zooals wel wordt beweerd. De nieuwste geschiedenis is daar om zulks te bewijzen: in 1914 bracht België zijn leger 29 Juli „sur le pied de paix renforcé”, een soort vóórmobilisatie, oproep van 3 lichteningen. Nederland was in W. Europa de eerste mogendheid, die besloot tot *volledige* mobilisatie (31 Juli 4 u. nam.). Heeft nu ooit iemand beweerd, dat België of Nederland daarmede agressief den grooten oorlog heeft ontketend? Europa ging eenvoudig zijn, de laatste weken niet meer te keeren noodlot tegemoet.

In de derde plaats geef ik gaarne toe, dat mijn tijdsbepaling: de territoriale grens- en kustregimenten oproepen „bij vóórmobilisatie” minder gelukkig is gekozen, ook mijn *innerlijke* bedoeling niet weergeeft. Uit de taktiek weet een ieder, dat men het beveiligend scherm (voorhoede, voorposten) uitstelt eer men overgaat tot de hoofdhandeling (marsch, legering); dat beginsel geldt ook in strategisch opzicht: een klein, bedreigd gelegen land moet zoo *eenigszins mogelijk* zijn veiligheidsgordel langs den omtrek uitzetten, eer het overgaat tot de hoofdhandeling mobili-

seeren. Ik had dus beter gedaan te stellen, dat het mobiliseeren van de territoriale grens- en kustregimenten de eerste phase moet vormen van de periode der strategische voorzorgen, waarvan de z.g. vóórmobilisatie — rechtstreekse inleiding tot de hoofdhandeling „mobiliseeren” — het slot vormt.

Ik kom nu aan de door Inl. geïncrimineerde zinsneden. M. H.! Daar mij tijdens de pauze tot mijn leedwezen is gebleken, dat sommige strofen uit mijn artikel in het Haagsch Maandblad ook bij andere hooggeachte zijde gevoeligheid hebben gewekt, Inl. dus wellicht mede als spreektrumpet heeft gestrekt, stel ik er prijs op hier iets mede te deelen omtrent het ontstaan van dat artikel en mijn bedoeling met de geïncrimineerde zinsneden; ik hoop aan te toonen, dat zij óf niet goed gelezen, óf, uit haar verband gerukt, verkeerd geïnterpreteerd zijn. Mij er rechtstreeks op *verdedigen* wil ik niet; mijn naam, mijn streven en strijden van ruim 40 jaren voor een deugdelijk, bovenal een paraat krijgswezen, sluiten uit, dat ik iets tegen onzen hoogstaanden Generalen Staf heb bedoeld, een dienstvak, waartoe ik bovendien 3½ jaar als subaltern, 7 jaar in hoofd- of opperofficierfunctiën heb behoord.

Toen in Maart 1.1. de militaire medewerker van Het Vaderland — met wien ik hier den degen heb gekruist, toen ik van meening was, dat hij een der grondslagen van onze weermacht, een deugdelijke oefening onzer dienstplichtigen, aantastte — betoogde, dat het vasthouden van de winterploeg Infanterie van omstreeks 4000 man de eerst voor de hand liggende maatregel was, tevens een „beau geste” tegenover het buitenland, doch dat die „groepjes” mannen over 300 + 200 K.M. *landgrenzen* een drop-pel in den oceaen vormden tegenover *werkelijk* gevaar, heb ik Z.E. volkomen bijgevallen, tevens de m.i. voor de hand liggende, nationale oplossing aan de hand gedaan, een oplossing, waarop ik sedert 1901 in allerlei vormen, op allerlei plaatsen bij herhaling heb aangedrongen: grens- en kustdekking door de weerbare bevolking der betrokken

landsgedeelten, voor zoover buiten het leger 1e linie val-
lend; haar daartoe zooveel mogelijk territoriaal en plaat-
selijk te organiseeren en terzake deugdelijk, stellig ten
deele ter plaatse te oefenen in haar eventueele werkzaam-
heid. Nauwelijks was in dezen in 1922 het groote kwaad
gesticht met het doen vervallen van alle herhalingsoefenin-
gen voor de hooggenummerde regimenten en het innemen
van alle wapenen, waardoor alle dienstplichtigen zich zullen
samenballen naar een beperkt aantal, teruggetrokken, *be-
trekkelijk* veiliger gelegen centra, of ik heb in 1923, destijds
Directeur van de Hoogere Krijgsschool zijnde, gelet op het
eminent belang der zaak, er met de haren in een debat de
groote schade bijgesleept, met die regeling onze landsver-
dediging toegebracht. Men sla nog eens na de punt a. t.m.
d. van Krijgswetenschap 1923/4, blz. 58/61.

Mijn Vaderland-artikel bracht mij tot een zeer hoogge-
plaatste autoriteit; daar de zaak mij niet losliet, was ik reeds
bezig aan een meer aanschouwelijke uitwerking van mijn
voor de nde maal gelanceerd denkbeeld. Mijn vraag of
Z.Ed. na het onderhoud bedenking had tegen behandeling
in een tijdschrift, werd volkomen ontkennend beantwoord.
Het artikel werd geschreven in April, moest daarna voor
het Haagsch Maandblad worden bekort tot 4000 woorden,
terwijl ik buiten verbleef.

*Men moet het artikel met zijn beschouwingen en verzeke-
ringen derhalve lezen in het licht van April 1936.*

Nu de z.g. aanstootelijke zinsneden:

10. „Hoe eer men dit vraagstuk onder de oogen ziet, hoe
beter. Het zal van een *zeer ruim* standpunt moeten worden
bezien en men zal, te beginnen met het meest urgente,
geleidelijk moeten komen tot een geheel nieuw plan voor
de mobilisatie en aanvankelijke opstelling onzer strijdmacht,
want het moderne vliegwapen.....” Ligt in de aangehaalde
woorden *de stellige verzekering*, dat ten deze nog niet is
(lees: ultimo April was) verricht? Was het plan tot een
geheel nieuwe mobilisatiewijze onzer strijdmacht *ineens* in
een achter rivieren en kanalen veilige afwachtingsopstel-

ling („wait and see”), gedecentraliseerd en gecamoufleerd, teneinde 1o. alle mobilisatievoorraden uit onze talrijke, bedreigd gelegen mobilisatiecentra in veiligheid te brengen *juncto* 2o. het *gedekt* uiteengooien van onze mobiliseerende troepen in geëigende dorpen *juncto* 3o. het opgeven van al onze grootere steden als mobilisatiecentra (Rotterdam uitgezonderd) om met die steden tevens ons centrale regeeringsapparaat zooveel mogelijk te vrijwaren voor vliegergevaar in de eerste oorlogsdagen dermate „enfoncer une porte ouverte”, dat het niet (meer) mocht worden gepropageerd? Insteede van kritiek had ik ook in dezen den steun verdiend van Inl. Deze toch sprak met groote overtuiging als zijn meening uit — en ik ga daarin in algemeenen zin volkomen accoord — dat de vijandelijke vliegdiens allereerst zal lostrekken op onze mobiliseerende troepen. Hier is slechts één oplossing: door decentralisatie de troepen dekken, onze groote steden sparen.

2o. Mijn slotwoorden: „Doet het nu, Safety first”. Ook deze zijn verkeerd geïnterpreteerd. In mijn artikel wees ik op de m.i. betreuenswaardige tegenstelling, dat er 40, daarna 50 millioen te vinden bleek voor wapenen en verder materieel, terwijl er aan de blijkens zijn voordracht ook door Inl. zoo urgent geoordeelde herziening van de Dienstplichtwet nog geen uitvoering is gegeven. Een vooraanstaand politicus, tevens tot oordeelen volkomen bevoegd, met wien ik vóór maanden over een en ander sprak, zeide mij ten aanzien van laatstbedoeld onderwerp: „het gaat mij alles veel te langzaam.”

Het nieuwste gevaar eischt nieuwe maatregelen. Aux grands maux les grands remèdes.

Nu stel ik U, M. H., de vragen:

1o. zijn onze territoriale regimenten door zoo mogelijk 4 herhalingsoefeningen weer voor den dag gebracht?

2o. worden die regimenten al dan niet geoefend in de *zeer bijzondere*, volkomen nieuwe taak — het stuiten van overrompelende aanvallen met gemotoriseerde eenheden —

een taak, waarvan wij uit eigen, praktische ervaring op onze eigen terreinen vrijwel nog niets weten?

30. had ik ten aanzien *hiervan* het recht te besluiten met wat ik schreef?

Mijnheer de Voorzitter! Mijne Heeren! Ik schreef mijn artikel overeenkomstig mijn gewoonte volgens wat ik oordeel het landsbelang te zijn. Ondanks de kritiek besluit ik mijn beschouwingen over het onderwerp van hedenavond en inzonderheid omtrent de zeer bijzondere materie, door Inl. aangeroerd in zijn stelling 7, met de geïncrimineerde woorden:

„Doe het nu. Safety first”.

De Voorzitter.

M. H. De uitslag van de stemming is, dat de Overste Carstens en ik herkozen zijn. Voor mijn persoon bedank ik U voor het in mij gestelde vertrouwen en neem ik de herbenoeming gaarne aan. Aan Overste Carstens, die afwezig is, zal gevraagd worden of hij bereid is zijne herbenoeming te aanvaarden.

Ter vervanging van den Schout-bij-Nacht Furstner is gekozen de Kapitein ter Zee Stöve, Directeur van de Hoogere Marine-Krijgsschool, terwijl in plaats van de Majoors Struyvenberg en Bakkers gekozen zijn de Kolonel van den Generalen Staf A. A. G. Feuilletau de Bruyn van het K.N.I.L., werkzaam aan het Departement van Koloniën, alsmede de Kapitein van den Generalen Staf van het K.N.I.L. P. G. Mantel, Leeraar aan de Hoogere Krijgsschool.

(De heeren Stöve en Mantel, in de zaal aanwezig, aanvaarden hun benoeming en nemen aan de bestuurstafel plaats, aan den Kolonel Feuilletau de Bruyn zal gevraagd worden of hij zijne benoeming wil aanvaarden).¹⁾

¹⁾ De Kolonel Feuilletau de Bruyn en de Luitenant-Kolonel Carstens, hebben aan het bestuur bericht, dat zij hunne benoeming resp. herbenoeming gaarne aanvaarden.

Generaal-Majoor S. W. Praag:

Generaal-Majoor, Inspecteur van den Geneeskundigen Dienst der Landmacht, S. W. Praag, merkt op, dat, indien de keuringseischen iets verlicht en minder rigoureuus zouden worden toegepast, het aantal goedgekeurden aanmerkelijk zou kunnen worden verhoogd.

Alleen zou men dan een scheiding moeten maken tusschen personen, die geschikt zijn voor alle diensten te velde en hen die voor andere diensten (b.v. garnizoensdiensten) zouden moeten worden aangewezen.

Hierdoor zou de slagvaardigheid van het leger in geen enkel opzicht verminderd worden.

Reserve-Kapitein P. Tazelaar.

M. de V. Excellenties, Mijne Heeren,

Het zij mij vergund mijn beleefde waardeering uit te spreken voor de duidelijke en interessante voordracht van Kolonel Alting von Geusau. Dat ik de vrijheid neem, in dezen kring het woord te vragen vindt zijn grond hierin, dat het vraagstuk van wijziging der Dienstplichtwet in de kringen der Reserve-Officieren reeds geruimen tijd een punt van ernstige overweging en bespreking heeft uitgemaakt. In 1934 toch werd deze materie door de Algemeene Vereeniging van Nederlandsche Reserve-Officieren in studie genomen. Ik moge voor het resultaat daarvan verwijzen naar het Maandblad „De Reserve-Officier”, van Juli 1935 en September 1936.

Bij deze studie zijn wij gestooten op het immoreele beginsel van de loting. Het gaat toch niet aan, M. d. V. dat het lot beslist, wie zijn vaderland verdedigen zal en wie niet. De loting is ontstaan in een tijd, toen van den ingelijfde iets anders werd geëischt dan verdediging van zijn eigen land. Nu is de toestand toch wel heel anders. Het geldt nu een zuiver nationale verdediging. Daartoe is naar onze opvatting ieder, die geschikt is, verplicht. Afschaffing van de loting wordt door ons op moreele gronden dan ook ten sterkste bepleit.

De vrijstellingen vormen een groote hinderpaal voor vergrooting van het contingent. Jaarlijks toch worden 28 à 29000 man wegens broederdienst vrijgesteld. Bij dit aantal vergeleken is het aantal vrijgeloten onbelangrijk. De Kolonel heeft er terecht op gewezen, dat deze vrijstellingen voor den goeden geest in den troep bedenkelijk kunnen zijn. Ik moge daar nog eens met nadruk de aandacht op vestigen. In de burgermaatschappij heeft de vrijgestelde steeds een voorsprong op den ingelijfde, hetzij bij studie, bij sollicitatie, in het eigen bedrijf. En die voorsprong geldt niet alleen den tijd van eerste oefening, maar ook de periodes van herhalingsoefeningen. Dit komt de populariteit van ons leger niet ten goede. De Kolonel wil vergrooting van het contingent verkrijgen, door de vrijstellingen wegens broederdienst te beperken. Maar of men nu de grootste helft der broeders inlijft, of de kleinste helft, of het vierde deel, men behoudt vrijstellingen, met de nadeelige gevolgen daaraan verbonden. Uit een oogpunt van billijkheid en met het oog op de mogelijkheid van een goede legervorming aarzel ik niet te verklaren, dat naar onze meening, de vrijstellingen wegens broederdienst geheel dienen te worden afgeschaft.

M. d. V., De Kolonel heeft ons geteekend de ideale toestand. Die toestand eischt algemeene dienstplicht. Mogelijk op financieële en andere gronden wil de Kolonel tot dezen toestand geraken in etappes. Ik vraag mij af, of zulks juist is. Hebben de tegenstanders van de Weermacht in de achter ons liggende jaren hun eischen ook in etappes gesteld? Zij hebben het uiterste minimum gevraagd, n.l.: algeheele ontwapening. Ik meen dat in dezen kring gevraagd moet worden om wat in het belang van een goede legervorming noodzakelijk te achten is. En dat voert naar mijn meening tot algemeenen dienstplicht. Op andere plaatsen zal dan daarop toch wel het afbetaalingssysteem worden toegepast. Wij vragen alleen wat noodig is. Laten wij dien eisch onverzwakt handhaven.

Ons wordt geleerd, het gevecht te voeren in de diepte. Legervorming in de diepte is uit den boeze. Uit hoe min-

der lichten ons leger wordt samengesteld, hoe beter. Minder lichten beteekent ook een minder aantal noodige herhalingsoefeningen. Wordt het aantal lichten beperkt, dan wordt de druk op de bevolking regelmatig verdeeld en valt die druk in een tijd, dat hij nog het best kan worden gedragen. Meer herhalingsoefeningen, die dan opgelegd moeten worden aan ouderen, komt de populariteit van de weermacht niet ten goede. Op de geoefendheid heeft de Kolonel gewezen. Het einde van den dienstplicht dient zoo dicht mogelijk te liggen bij den eersten oefentijd.

Tenslotte moge ik nog een enkel woord wijden aan de noodzakelijkheid van meer oefengelegenheid voor de Reserve-officieren, een kwestie, die mij uiteraard groot belangstelling inboezemt. Een troepenofficier, M. d. V. vormt men niet in een theorielokaal rond een tafel, maar in het terrein met den troep. De practijk is echter, dat wij veel en veel te weinig troependienst doen, wegens gemis aan manschappen. De practische oefening van de Reserve-officieren zit in het gedrang, dat valt niet te ontkennen. De Reserve-officieren dienen, om op de hoogte te blijven, te studeeren. Ik meen wel te mogen zeggen, dat ieder, die weet, dat hij straks een commando krijgt, zorgen zal, zoover hij te zijn, dat hij dat commando voeren kan. De wetenschap, dat men voor den troep komt, stimuleert tot studie. De zekerheid echter, dat men zijn dienstdienst toch weer in een theorielokaal zal moeten beginnen, waar alles weer eerst zooveel mogelijk zal worden behandeld, is voor de zelfstudie niet bevorderlijk. Meer zal ik daarvan niet zeggen. Wij Reserve-officieren hebben veel meer practijk noodig, wat alleen mogelijk is bij legervorming in de breedte, en dan zoo breed mogelijk.

M. d. V. Als ik mag resumeeren, dan moge ik als mijn meening kenbaar maken, dat vergrooing van het contingent hoogstnoodzakelijk is, maar dat dit, èn uit een oogpunt van billijkheid, èn in het belang van een goede legervorming èn ter bereiking van een gelijkmatigen druk op de heele bevolking, èn ter wille van de hoognoodige uitbreiding van gelegenheid voor practischen troependienst, door

de Reserve-officieren, slechts langs één weg op werkelijk afdoende wijze kan worden bereikt, n.l. door spoedige invoering van den algemeenen dienstplicht.

Kolonel Jhr. Alting von Geusau.

Mijnheer de Voorzitter.

Met zeer veel genoegen wil ik met een kort woord de door de Heeren debaters gemaakte opmerkingen beantwoorden.

Ik dank den Generaal Schuurman, met wien ik zoo lange jaren de aangenaamste relaties had, zeer voor zijn waardeerende woorden, die ik uit zijn mond hoogelijk waardeerde.

Ik heb in geen en deele onvriendelijkheden willen zeggen aan het adres van de Dienstplichtwet-van Dijk van 1922.

Dat deze wet een noodwet was en de hoogst verdienstelijke rol gespeeld heeft van voor de weermacht te behouden, wat toenmaals ook maar eenigermate mogelijk was, beaam ik ten volle. Ik heb dan ook niet anders betoogd, welke de uit het nood-karakter voortspruitende leemten waren en getracht de middelen ter verbetering aan te geven.

Dat die verbeteringen urgent, ja zeer urgent zijn, ben ik met den geachten spreker volkomen eens en ik neem gaarne zijn amendement over om het vraagteken, dat ik in den titel van de voordracht achter het woordje „urgent” plaatste, te vervangen door eenige uitroepetekens. Ook ben ik met den Generaal van meening, dat geen opgelapte wet, maar een nieuwe wet noodig is. Als trouwens alle door mij geuite verlangens in vervulling zijn gegaan, is er van de oude wet niet zoo heel veel meer over.

Ook de waarschuwing van Generaal Schuurman tegen te krap berekende getallen, omdat de practijk altijd minder mannen geeft, deel ik geheel. Ik heb dat trouwens in mijn voordracht herhaaldelijk doen uitkomen, o.m. door het vragen van een depotsterkte van 20 %, waarmede ik niet alleen allerlei schommelingen kan opvangen, maar waarin ik tevens een middel heb om de bemanning van nieuwe

wapenen en strijdmiddelen zeer belangrijk te versnellen.

Dat ik niet over het luchtwapen sprak wil geenszins zeggen, dat ik het groote belang, dat Generaal Schuurman daaraan hecht, niet volkomen onderschrijf. Waar de organisatie van een versterkt luchtwapen n.m.m. nog geenszins vaststaat, was het voor mij uiterst moeilijk om daarvoor personeelsberekeningen te maken. Bovendien zal in den aanvang het daarvoor benoodigde dienstplichtig personeel niet zoo heel veel invloed op de contingentsuitbreiding hebben. Ik ben het echter met spr. geheel eens, dat ook dit vraagstuk om een urgente oplossing schreeuwt.

Ik meen, dat de Generaal ten opzichte van het aantal in opleiding te nemen reserve-aanvoerders, wel gerust kan zijn. De groote percentages, die voor verloop e.d. in rekening worden gebracht, wettigen zeer zeker mijn optimisme. Hoezeer de algemeene dienstplicht voor de toekomst mijn algeheele sympathie heeft, geloof ik, dat een overhaaste invoering daarvan op groote moeilijkheden zou stuiten, zoodat ik de voorkeur blijf geven aan trapsgewijze vergrooting van de lichte, aanvangende met de door mij voorgestelde belangrijke vermindering van de vrijstelling wegens broerdienst.

Ik dank den Spr. voorts voor zijne toevoegingen en speciaal voor zijn enthousiast relaas betreffende de offervaardigheid van het Zwitsersche volk.

Ook den Majoor Reeser betuig ik mijn dank voor zijn krachtig pleidooi om nu spoedig te handelen. Ik beschouw zijn betoog als een waardevolle aanvulling van mijne voordracht.

Generaal van Dam van Isselt vermeende, dat ik voor wat betreft mijne opmerkingen naar aanleiding van zijn artikel in het Haagsche Maandblad van October 1936 de „spreektrumpet” van anderen zou zijn. Ik kan den Generaal de verzekering geven, dat alles wat ik in dit opzicht meende te mogen opmerken, geheel en al alleen voor mijne rekening komt en dat er alzoo van een „spreektrumpet” geen sprake is. Wat overigens de door mij gemaakte opmerkingen betreft en aangaande hetgeen de Generaal daar thans tegen

in het midden heeft gebracht, volsta ik nu met een ieder, die zulks belang inboezemt, uit te noodigen het genoemde artikel te lezen. Men kan zich dan een duidelijk denkbeeld ervan vormen of mijne bezwaren al dan niet juist zijn. Ik herhaal, wat ik reeds in eersten aanleg zeide, dat ik het met de hoofdijnen van dat artikel, hetwelk onze hooggenummerde regimenten, althans deelen daarvan, voor den grensdienst wilde bestemmen, volmaakt eens ben.

Spr. had nogal bezwaren tegen het vragen van eenigszins belangrijke geldelijke offers. In dit opzicht mag ik wel verwijzen naar het in dit opzicht door Generaal Schuurman in het midden gebrachte en met Generaal Schuurman vragen, waarom wij geen offers zouden kunnen brengen en het kleine Zwitserland wel op zoo treffende wijze.

De beschouwing van Generaal van Dam van Isselt over de mindere noodzakelijkheid van een verlenging van den eersten oefentijd deel ik niet. De Generaal is trouwens in dit opzicht niet consequent, want eerst zegt hij, dat de duur van den eersten oefentijd bepaald moet worden, uitsluitend door de militaire eischen, terwijl hij kort daarna betoogde, dat het te weinig beschikbare kazernement en oefenterrein een verlenging van dien eersten oefentijd in den weg stonden. Dat klopt dus niet! Maar ik blijf bij mijne meening, die trouwens tegenwoordig wel algemeen goed is, dat, gelet op de militaire eischen (grensdienst buiten beschouwing latende) een oefentijd van $5\frac{1}{2}$ maand te kort is en een oefentijd van 9 maanden het minimum aanvaardbare is.

De Generaal betichtte mij verder van „forsche uitingen”. Ik moge den geachten Spr. in dit opzicht doen opmerken, dat ik een serie van maatregelen aangaf, die gaandeweg in den loop der tijden zouden moeten genomen worden en niet allemaal in eens.

Den Generaal-Majoor Praag, Inspecteur van den Geneeskundigen Dienst der Landmacht, dank ik voor zijn waardevolle toelichtingen. Het getal van 45.000 ongekeurde dienstplichtigen dat ik aangaf, ontleende ik aan een officieel stuk, naar ik meen de Memorie van Toelichting bij het z.g. Defensiefonds. Als men voor bepaalde categorieën van

militairen de keuringseischen kan verlagen, dan is dat een te waardeeren winst voor het strijdend gedeelte, welke dankbaar aanvaard zal worden.

Ten slotte rest mij nog den heer Reserve-Kapitein Taze-
laar te beantwoorden. Hem dank ik ook voor zijne belang-
stellende woorden naar aanleiding van mijne voordracht.

Betreffende de mogelijkheid van de afschaffing van de
loting heb ik mij duidelijk uitgesproken. Dat wil wel ieder-
een, maar ik noemde het twijfelachtig, of er een ander mid-
del zou zijn om het surplus aan dienstplichtigen kwijt te
raken. Wil men bepalen, dat dit surplus toch steeds wordt
ingelijfd, dan zooveel te beter en dan sta ik geheel aan
de zijde van Spr.

Spr.'s opmerkingen ten aanzien van algemeene dienst-
plicht in verband met de legervorming uit de diepte vindt
U ook in mijn betoog terug. Ik ben alleen van meening,
dat, hoezeer de tijd ook dringt, men in dezen toch niet
te veel haast mag betrachten, op straffe van overal ver-
warring te stichten. En zoo geloof ik, dat een plotselinge
invoering van den algemeenen dienstplicht op dit oogen-
blik, ons voorshands voor onoplosbare problemen zou
stellen.

En hiermede, Mijnheer de Voorzitter, heb ik de Heeren
debaters zoo goed mogelijk beantwoord en moge ik beslui-
ten met U te danken voor de daartoe geboden gelegenheid.

De Voorzitter:

Mijne Heeren, ik ben zeker, uit Uw aller naam te spre-
ken, als ik den Generaal Jhr. Alting von Geusau dank zeg
voor zijne zoo belangwekkende voordracht, en den anderen
sprekers voor hetgeen zij hebben willen in het midden
brengen.

Het heeft mij niet verwonderd, dat de rede van den
inleider zoo weinig tegenspraak heeft uitgelokt; nagenoeg
alle aanwezigen zullen het wel van harte met zijn betoog
eens zijn. Toch is het nuttig dat deze dingen nog eens op
zoo duidelijke wijze voor ons worden uiteengezet; hier is

de vakman aan het woord, die de nuchtere feiten demonstreert en het is goed, dat ook het groote publiek daarvan kennis neemt.

Natuurlijk zullen de zaken, die de inleider voorstelt, geld kosten. Maar men bedenke toch, dat, als er verbeteringen voor de weermacht gevraagd worden, die weermacht niet moet worden beschouwd als een op zichzelf staan iets, maar dat zij een orgaan is van de Rgeering, een onmisbare schakel in ons staatsbestel, tot handhaving van ons onafhankelijk volksbestaan. Het gaat er maar om of wij ons de daarvoor noodige inspanning willen getroosten. Als wij dan nagaan hoe andere staten zich inspannen — Generaal Schuurman heeft ons zoeven nog op Zwitserland gewezen — en wij bedenken, welke kostelijke goederen en vrijheden wij te verdedigen hebben, dan zou het wel onverantwoordelijk zijn als wij ons aan dien plicht wilden onttrekken.

Moge ons volk die eenvoudige waarheden toch inzien. (Applaus).

Ik dank U voor Uwe aanwezigheid, M. H., en sluit hiermede de vergadering.

STICHTING „FONDS RIDDERDAGEN”

Uitsluitend ten behoeve van den Koninklijken Bond van Ridders der Militaire Willemsorde beneden den rang van Officier. Raad van Beheer: M. C. Koning, Voorz., W. C. Bonebakker, B. B. M. Rupert, C. G. Vattier Kraane, L. J. Saron, Gedelegeerd Lid.

Teneinde op verschillende wijzen steun te verleenen aan den Koninklijken Bond van Ridders der Militaire Willemsorde beneden den rang van Officier, tracht de bovengenoemde Stichting dit doel te bereiken door:

- a. het inzamelen van gelden en het beheer daarvan.
- b. het uitkeeren van toelagen en ondersteuning, in geld of goederen aan Ridders of Ridderweduwen;
- c. het verleenen van rentelooze voorschotten aan in financieele moeilijkheden verkeerende Ridders of Ridderweduwen;
- d. het huldigen van Ridders ter gelegenheid van het herdenken van den dag waarop zij de Militaire Willemsorde verdienden; (Ridderhuldigingen)
- e. het houden van Ridderdagen (tijdelijk stopgezet wegens gebrek aan de noodige fondsen).
- f. alle andere wettige middelen, welke aan het bereiken van het doel bevorderlijk kunnen zijn.

Door de Stichting reeds verricht:

- 1e. **Steun aan Ridders en Ridderweduwen:** tot en met October 1936 voor dit doel uitgegeven f 26.080.90.
- 2e. **Toeslag op de Riddersoldij:** van 1928 t/m. 1936: f 96.454.—.
- 3e. **Ridderhuldigingen:** f 12.471.12.
- 4e. **Rentelooze voorschotten:** verleend f 14.092.47.
daarop terugbetaald: f 13.044.23.

De Stichting kent: vaste contribuanten voor jaarlijksche bijdragen;
giften voor eens;
schenkingen bij overlijden;
giften voor Toeslag o/d. Riddersoldij.

Het Bestuur wekt de H.H. Leden op aan dit mooie doel mede te werken. Postgiro No. 83600.